

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ V

#### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Cēpheus et Cassiope Andromedam filiam habent. Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat. Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat;

β) Silius animum tenerum habebat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: φορμαλισμός, ρηγόπουλο, σκόπελος, κάλτσα, μάστορας

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                           |                        |
|---------------------------|------------------------|
| filiam:                   | είναι..... στο.. ..... |
| formā:                    | είναι..... στο.....    |
| se (κείμενο Ι, το πρώτο): | είναι..... στο .....   |
| repente:                  | είναι ..... στο.....   |
| pro templo:               | είναι..... στο.....    |

(μονάδες 10)

β) ... superba formā suā : Να δηλώσετε το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο με ισοδύναμη έκφραση, χρησιμοποιώντας μια από τις προθέσεις ob, per ή propter.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ V

#### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet.

β) Silius Italicus, poēta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τους όρους των δύο στηλών που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (2 από τις λέξεις της στήλης B περισσεύουν):

| A         | B         |
|-----------|-----------|
| epicus    | ποιητικός |
| tenebat   | αγροτικός |
| agros     | άνεμος    |
| animum    | εποποιία  |
| magistrum | σκόπελος  |
|           | μαεστρία  |
|           | τανάλια   |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                |                      |
|----------------|----------------------|
| incolis:       | είναι..... στο.....  |
| ad Andromedam: | είναι ..... στο..... |

|          |                      |
|----------|----------------------|
| vir:     | είναι ..... στο..... |
| eius:    | είναι..... στο.....  |
| Neapoli: | είναι..... στο.....  |

(μονάδες 10)

β) Να μετατρέψετε την κύρια πρόταση «regia hostia deo placet!» σε απαρεμφατική με εξάρτηση από το Oraculum incolis respondet, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές (6 μονάδες). Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (4 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XII, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit.

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B. 2. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εσπερινός, πατρογονικός, κουρσεύω, καταφύγιο, παράδοση.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                             |             |          |
|-----------------------------|-------------|----------|
| admodum:                    | είναι.....  | στο..... |
| Athenas:                    | είναι.....  | στο..... |
| venire:                     | είναι ..... | στο..... |
| magnitudinis:               | είναι ..... | στο..... |
| se (κείμενο β, το δεύτερο): | είναι.....  | στο..... |

(μονάδες 10)

β) Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda.: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (2 μονάδες) και να προσδιορίσετε το είδος του cum (2 μονάδες). Πώς εκφέρεται η πρόταση (έγκλιση/χρόνος) (2 μονάδες) και ποια

είναι η συντακτική λειτουργία της (2 μονάδες); Παρατηρείτε κάποια ιδιαιτερότητα στη συντακτική σχέση μεταξύ της κύριας και της δευτερεύουσας πρότασης; (2 μονάδες)

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΔΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α. Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

β. Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω ελληνικές: πλήρης, φουρτούνα, κοντράρω, δουκάτο, υπέροχος.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|             |            |                |
|-------------|------------|----------------|
| plena:      | είναι..... | στο.....       |
| querelarum: | είναι..... | στο.....       |
| unica:      | είναι..... | στο.....       |
| dux:        | είναι..... | στο.....       |
| copias:     | είναι..... | στα...../..... |

(μονάδες 10)

β) Musa est unica amīca poëtae : Να μετατρέψετε το ρήμα σε ειδικό απαρέμφατο εξαρτώμενο από το Ovidius narrat.... (μονάδες 8). Να δικαιολογηθεί η πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (2 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Romanus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinius Collatinum, deligere constituit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης A μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης B που είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A        | B               |
|----------|-----------------|
| modo     | μοδίστρα        |
|          | αμοραλιστής     |
| femina   | φεμινισμός      |
|          | φενάκη          |
| lacrimis | δακρύβρεχτος    |
|          | κριματίζομαι    |
| vulnere  | ουλή            |
|          | βέλος           |
| imperium | ιμπεριαλιστικός |
|          | ιμπρεσιονιστής  |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να συμπληρώσετε τα αντικείμενα των ρημάτων στον ακόλουθο πίνακα:

| Ρήμα   | Αντικείμενο |
|--------|-------------|
| perdit |             |



|            |  |
|------------|--|
| laedit     |  |
| inveniunt  |  |
| interficit |  |
| constituit |  |

(μονάδες 10)

β) Liber iam populus Rōmānus...: Να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε αναφορική πρόταση.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat.

β) Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω ελληνικές: σοσιαλισμός, ναυαγός, βεντάλια, ρήγας, σερενάτα.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|            |            |                |
|------------|------------|----------------|
| filius:    | είναι..... | στο.....       |
| Aeneae:    | είναι..... | στο.....       |
| regina:    | είναι..... | στο.....       |
| stellarum: | είναι..... | στα...../..... |
| modo:      | είναι..... | στο.....       |

(μονάδες 10)

β) Aenēas filius Anchīsae est: Να μετατρέψετε το ρήμα σε ειδικό απαρέμφατο εξαρτώμενο από το Scriptor (=ο συγγραφέας) narrat.... (να δοθεί προσοχή στις απαραίτητες αλλαγές που συνοδεύουν την μετατροπή) (μονάδες 6). Να δικαιολογηθεί η πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (4 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini, laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat.

β) Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Δύο λέξεις της στήλης Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'        | ΣΤΗΛΗ Β'         |
|-----------------|------------------|
| 1. pater        | α. ποινικοποίηση |
| 2. femina       | β. λουτρόπολη    |
| 3. punire       | γ. πατριαρχία    |
| 4. agricultūrae | δ. θηλυπρέπεια   |
| 5. lavantur     | ε. παταγώδης     |
|                 | στ. αγρόκτημα    |
|                 | ζ. λατρευτικός   |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις: uxoris, maestam, magno, carne, cum potestate.

**Μονάδες 10**

β) Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini, laedit: Στην παραπάνω πρόταση να αναγνωριστεί συντακτικά η λέξη eius και να βρεθεί αν δηλώνει κτήση με ή χωρίς αυτοπάθεια (Μονάδες 4). Να αντικατασταθεί η λέξη eius με τον σωστό τύπο της αντωνυμίας suus-sua-suum (Μονάδες 2), να επισημανθεί η συντακτική

διαφορά που προκύπτει (Μονάδες 2) και να βρεθεί αν δηλώνεται κτήση με ή χωρίς αυτοπάθεια (Μονάδες 2).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## **ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ X, ΜΑΘΗΜΑ XV**

### **ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit.

γ) Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

### **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μια λέξη στη Νέα Ελληνική που έχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν: patriam, bello, pericula, transferet, imperium.

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις:

audaciā, filius, Rōmulum, bellum, vitae.

**Μονάδες 10**

β) inter se certābant: να βρεθεί η συντακτική λειτουργία του εμπρόθετου προσδιορισμού inter se (Μονάδες 2) και να δηλωθεί η ίδια συντακτική λειτουργία και με τα άλλα δύο πρόσωπα (α' και β' πρόσωπο), κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές και στον ρηματικό τύπο certābant (Μονάδες 8).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ X

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εποικοδομητικός, απόπειρα, διαφορά, ιμπεριαλισμός, φινάλε.

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις:

magnifici, beneficiis, trecentos, de nomine, Rōmānis.

**Μονάδες 10**

β) Να δηλωθεί η επιρρηματική σχέση που εκφράζεται στους ακόλουθους εμπρόθετους προσδιορισμούς με την πρόθεση in: in suppliciis, in bello, in caelo (Μονάδες 6) και στους παρακάτω εμπρόθετους προσδιορισμούς με την πρόθεση ab: ab Lavinio, ab Iūlo (Μονάδες 4).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ X

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Apud antīquos Rōmānos concordia maxima sed avaritia minima erat. Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

γ) Postea lūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Δύο λέξεις της στήλης Α' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'      | ΣΤΗΛΗ Β'       |
|---------------|----------------|
| 1. domi       | α. απόπειρα    |
| 2. pericula   | β. αμυντικός   |
| 3. possumus   | γ. παράφορος   |
| 4. posita     | δ. αποδόμηση   |
| 5. munit      | ε. δεσποτισμός |
| 6. transferet |                |
| 7. parabant   |                |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

|            |                       |
|------------|-----------------------|
| minima     | είναι ..... στο ..... |
| deōrum     | είναι ..... στο ..... |
| liberi     | είναι ..... στο ..... |
| ab Lavinio | είναι ..... στο ..... |
| Aenēae     | είναι ..... στο ..... |

**Μονάδες 10**

- β) Στις φράσεις *concordia maxima* (κείμενο α) και *Postea Iūlus, Aenēae filius* (κείμενο γ) να επισημάνετε τη συντακτική λειτουργία των λέξεων *maxima* και *filius*, δηλώνοντας και τις λέξεις που προσδιορίζουν (Μονάδες 4) και να μετατρέψετε τους όρους *maxima* και *filius* σε δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο κάθε φορά όρο, τον οποίο και θα αντιγράψετε. (Μονάδες 6)

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ Χ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α. Ovidius poēta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārū sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.

β. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: τερακότα, ενικός, διώροφος, ιμπεριαλισμός, αυλόπορτα.

**Μονάδες 10**

B. 6. α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|           |            |          |
|-----------|------------|----------|
| in terrā: | είναι..... | στο..... |
| Poētam:   | είναι..... | στο..... |
| duos:     | είναι..... | στο..... |
| moenia:   | είναι..... | στο..... |
| Belli:    | είναι..... | στο..... |

**Μονάδες 10**

β. poēta: να αναγνωρίσετε συντακτικά τον όρο και να δηλώσετε τη λέξη που προσδιορίζει (Μονάδες 4). Να μετατρέψετε τον όρο poēta σε δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο όρο, τον οποίο και θα ξαναγράψετε. (Μονάδες 6)

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis; hostes enim de coilibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με τις ελληνικές λέξεις της Β στήλης με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

| A       | B           |
|---------|-------------|
| hiemare | μόδιστρος   |
| tribus  | χειμώνας    |
| modo    | μισεμός     |
| misit   | μοτοσικλέτα |
| motibus | μισός       |
|         | χυμός       |
|         | τριπλός     |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|           |                     |
|-----------|---------------------|
| frumenti: | είναι..... στο..... |
|-----------|---------------------|

|            |                     |
|------------|---------------------|
| hiemare:   | είναι..... στο..... |
| verbis:    | είναι..... στο..... |
| exercitum: | είναι..... στο..... |
| alacrem:   | είναι..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) propter inopiam, in hibernis, ex quibus, in castra, de ratione: Να αναγνωριστούν συντακτικά οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Χ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Postea lūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam muniēt. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

### Μονάδες 20

B.2. Να διαλέξετε ποια από τις δύο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λατινική λέξη που σας δίνεται στη στήλη Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄        | ΣΤΗΛΗ Β΄                        |
|-----------------|---------------------------------|
| α. transferet   | i. παράφορος<br>ii. παράλογος   |
| β. muniēt       | i. αμυντικός<br>ii. αμοραλιστής |
| γ. agricultūrae | i. αγριότητα<br>ii. αγρανάπαυση |
| δ. lacte        | i. λακτόζη<br>ii. λάκτισμα      |
| ε. pelles       | i. παίγνιο<br>ii. πέλμα         |

### Μονάδες 10

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

duos, omnis, pedibus, ephippiōrum, res.

### Μονάδες 10

β) «Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur»: Στην περίοδο λόγου που σας δόθηκε:

αφού χαρακτηρίσετε ως προς το είδος της την πρόταση «Cum civitas bellum gerit» (Μονάδα 1) και προσδιορίσετε το είδος του συνδέσμου cum (Μονάδα 1), να κάνετε πλήρη συντακτική αναγνώριση των όρων των προτάσεων «Cum civitas bellum gerit», και «magistrātus creantur» (μονάδες 5) και να μετατρέψετε την πρόταση «magistrātus creantur (a Germanis)» στην ενεργητική φωνή. (Μονάδες 3)

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ VI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat.

β) Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α με τις ελληνικές λέξεις της στήλης Β με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

| A         | B             |
|-----------|---------------|
| oppugnant | μάχομαι       |
| sociis    | ἔνευ          |
| navigat   | σοσιαλιστικός |
| sine      | δεσπότης      |
| possumus  | ανοχή         |
|           | πυγμή         |
|           | ναυτικός      |

**Μονάδες 10**

B. 6. α. Να εντοπίσετε τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω όρων:

|             |                       |
|-------------|-----------------------|
| filius      | είναι ..... στο ..... |
| cum Anchīsā | είναι ..... στο ..... |
| sine mente  | είναι ..... στο ..... |
| magistrātus | είναι ..... στο ..... |
| esse        | είναι ..... στο ..... |

**Μονάδες 10**

B. 6. β. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant: αφού χωρίσετε σε προτάσεις την περίοδο (Μονάδες 2), να την ξαναγράψετε τρέποντας τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική (Μονάδες 8).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

Β) Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

Β. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που προτείνονται, με την οποία να είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A        | B                           |
|----------|-----------------------------|
| plenae   | i. πλευρά<br>ii. πλήθος     |
| fortunam | i. φουρτούνα<br>ii. φόρτος  |
| curae    | i. κούρα<br>ii. κούρσα      |
| dux      | i. δοκάρι<br>ii. δουκάτο    |
| copias   | i. φωτοκόπια<br>ii. κοπιάζω |

**Μονάδες 10**

6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:



|           |            |          |
|-----------|------------|----------|
| fortunam: | είναι..... | στο..... |
| poetam:   | είναι..... | στο..... |
| annos:    | είναι..... | στο..... |
| omnes:    | είναι..... | στο..... |
| vi:       | είναι..... | στο..... |

(μονάδες 10)

β) Hannibal, dux Carthaginensis: Να μετατραπεί η παράθεση σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. (μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ VIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat.

α) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotābamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. Vale!

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μία από τις νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής. (Περισσεύουν 3 λέξεις από τη στήλη Β).

| A       | B          |
|---------|------------|
| vitae   | αβίωτος    |
| sedebam | ιδεατός    |
| plenas  | κάθιδρος   |
| ceras   | σεντούκι   |
| videbis | πληθώρα    |
|         | πλυντήριο  |
|         | κηροπωλείο |
|         | καθέδρα    |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να επιλέξετε την απάντηση που αποδίδει ορθά τη συντακτική λειτουργία του όρου.

|             |                                                                     |
|-------------|---------------------------------------------------------------------|
| in Campaniā | Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο ρήμα tenebat |
|-------------|---------------------------------------------------------------------|

|              |                                                                      |
|--------------|----------------------------------------------------------------------|
|              | Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο ρήμα tenebat |
| suo          | Επιθετικός προσδιορισμός στο Cornelio Tacito (αυτοπάθεια)            |
|              | Έμμεσο αντικείμενο στο εννοούμενο ρήμα                               |
| vacua        | Επιθετικός προσδιορισμός στο retia                                   |
|              | Κατηγορούμενο στο αντικείμενο retia (μέσω του ρήματος habebam)       |
| cogitationis | Γενική κτητική στο sunt                                              |
|              | γενική αντικειμενική στο incitamenta                                 |
| Minervam     | Υποκείμενο στο απαρέμφατο errare (ετεροπροσωπία)                     |
|              | Έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα videbis                                  |

(μονάδες 10)

β) Cum in venatiōnibus eris: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (4 μονάδες), να δηλώσετε τη συντακτική λειτουργία της (4 μονάδες) και πώς εκφέρεται (2 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat.

β) Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentīnum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

### Μονάδες 20

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου της Α' στήλης με τις ελληνικές λέξεις της Β' στήλης με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

| A       | B            |
|---------|--------------|
| dolo    | αίνιγμα      |
| navigat | μάδημα       |
| nocte   | μοδάτος      |
| motibus | ολονύκτιος   |
| modo    | άδολος       |
|         | μοτοποδήλατο |
|         | ναύτης       |

### Μονάδες 10

Β. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|          |            |          |
|----------|------------|----------|
| dolo:    | είναι..... | στο..... |
| pontum:  | είναι..... | στο..... |
| regina:  | είναι..... | στο..... |
| nocte:   | είναι..... | στο..... |
| militum: | είναι..... | στο..... |

(μονάδες 10)

β) Sed venti pontum turbant : Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη στην παθητική (6 μονάδες) και να δικαιολογηθεί η μορφή του ποιητικού αιτίου (4 μονάδες).

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Χ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Aenēas bellum ingens geret in Italiā. Populos ferōces contundet, mores eis impōnet et moenia condet. Tu Aenēam ad caelum feres. Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Για κάθε μια από τις λέξεις της στήλης A, να διαγράψετε τη λέξη της στήλης B που δεν συνδέεται ετυμολογικά.

| A          | B                                            |
|------------|----------------------------------------------|
| regnum     | ρηγόπουλο, ρήγας, διάρρηξη                   |
| transferet | διαφθορά, περιφέρεια, μεταφορικός            |
| filios     | θηλαστικό, φυλή, θηλυκός                     |
| imperium   | λιμπρέτο, ιμπεριαλισμός, αντιιμπεριαλιστικός |
| portas     | πορτοπαράθυρο, πορτιέρης, πορτρέτο           |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να συμπληρώσετε τον ακόλουθο πίνακα:

| Εμπρόθετος προσδιορισμός | Επιρρηματική σχέση που εκφράζεται | ρηματικός τύπος που προσδιορίζεται |
|--------------------------|-----------------------------------|------------------------------------|
| in Italiā                |                                   |                                    |
| ad caelum                |                                   |                                    |
| post (trecentos)         |                                   |                                    |

|               |  |  |
|---------------|--|--|
| annos         |  |  |
| de suo nomine |  |  |
| ab Iulo       |  |  |

(μονάδες 10)

β) de suo nomine: Να αντικαταστήσετε το suo με την κατάλληλη πτώση της αντωνυμίας is, ea, id (4 μονάδες). Ποια θα είναι η συντακτική λειτουργία της αντωνυμίας is, ea, id (3 μονάδες) και ποια διαφορά στη σημασία διαπιστώνετε (3 μονάδες);

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginenses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε με ποια ελληνική λέξη της στήλης Β΄ έχουν ετυμολογική συγγένεια οι λατινικές λέξεις της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄   | ΣΤΗΛΗ Β΄                                             |
|------------|------------------------------------------------------|
| dux        | i. δουλοπάροικος<br>ii. δουκάτο<br>iii. δήλωση       |
| expugnāvit | i. πυγμαχία<br>ii. πύρινος<br>iii. πηγή              |
| agro       | i. αγόρευση<br>ii. αγροτεμάχιο<br>iii. αγραμματοσύνη |
| expedīvit  | i. εμβάζω<br>ii. εγκαλώ<br>iii. εμποδίζω             |
| complēvit  | i. εκπλήρωση<br>ii. εκκαθάριση<br>iii. εγγενής       |

**Μονάδες 10**



Β.6.α) Να επιλέξετε για τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' τη σωστή συντακτική λειτουργία από αυτές που προτείνονται στη στήλη Β', δηλώνοντας και τη λέξη από την οποία εξαρτώνται.

| ΣΤΗΛΗ Α'       | ΣΤΗΛΗ Β'                                                                                                                                                            |
|----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| dux            | i. αντικείμενο στο .....<br>ii. υποκείμενο στο .....<br>iii. παράθεση στο .....                                                                                     |
| natus          | i. επιθετική μετοχή ως επεξήγηση στο .....<br>ii. επιθετική μετοχή ως παράθεση στο .....<br>iii. επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο .....             |
| cum elephantis | i. εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στο .....<br>ii. εμπρόθετος προσδιορισμός της κοινωνίας στο .....<br>iii. εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου στο .....   |
| Fabii Maximi   | i. γενική αντικειμενική στο .....<br>ii. γενική υποκειμενική στο .....<br>iii. γενική κτητική στο .....                                                             |
| frustra        | i. επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο .....<br>ii. επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο .....<br>iii. επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ..... |

Μονάδες 10

β) Να εντοπίσετε στο λατινικό κείμενο δύο δευτερεύουσες επιρρηματικές χρονικές προτάσεις (μονάδες 4), να αναφέρετε τον σύνδεσμο εισαγωγής τους (μονάδα 1) και τη χρονική βαθμίδα που δηλώνει ο κάθε σύνδεσμος (μονάδες 2), τον χρόνο και την έγκλιση του ρηματικού τύπου εκφοράς τους (μονάδες 2), προσδιορίζοντας και τη χρονική σχέση που εκφράζουν (μονάδα 1).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ VII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertatis, fons aequitatis. Mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.

β) Caesar propter frumenti inopiam legiones in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere. Legatos omnes frumentum in castra importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να διαγράψετε από τη στήλη Β τη λέξη που δεν συγγενεύει ετυμολογικά με τη λατινική λέξη της στήλης Α:

| A        | B                                  |
|----------|------------------------------------|
| boni     | μπουνάτσα, μπόνους, μπουγάτσα      |
| hibernis | χειμερινός, χιονοθύελλα, χιαστί    |
| quattuor | τεσσαρακοστός, τεράστιος, τέταρτος |
| tribus   | τρίγωνο, τρίκυκλο, τραγωδία        |
| castra   | κάστρο, κάστανο, καστρινός         |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Caesar... remanere: στο απόσπασμα αυτό, να εντοπίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς και να τους αναγνωρίσετε συντακτικά, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

| προσδιορισμός | συντακτική λειτουργία |
|---------------|-----------------------|
|               | είναι..... στο .....  |
|               | είναι..... στο .....  |
|               | είναι..... στο .....  |
|               | είναι..... στο .....  |

|  |                      |
|--|----------------------|
|  | είναι..... στο ..... |
|--|----------------------|

Μονάδες 10

β) Legatos omnes frumentum in castra importare iubet: να ξαναγράψετε την πρόταση χρησιμοποιώντας το παθητικό απαρέμφατο στη θέση του ενεργητικού, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές. Μπορείτε να ξεκινήσετε με τη φράση «Caesar iubet...».

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis; hostes enim de collibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaequestatu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt. Quia ille metum exercitus Rōmāni vicerat, imperātor adversarios vincere potuit!

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω ελληνικές: μιλιταρισμός, ρήμα, λούστρος, πυγμαχία, μισεμός.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|            |            |          |
|------------|------------|----------|
| frumentum: | είναι..... | στο..... |
| militum:   | είναι..... | στο..... |
| modo:      | είναι..... | στο..... |
| alacrem:   | είναι..... | στο..... |
| aditum:    | είναι..... | στο..... |

(μονάδες 10)

β) Hostes adventāre audio.

Να εξαρτήσετε τη φράση από το Caesar dicit δημιουργώντας απαρεμφατική σύνταξη (μονάδες 6) και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου που δημιουργήσατε (μονάδες 4). (μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## **ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΥ**

### **ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt.

β) Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistratus creantur cum vitae necisque potestate. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiorum usus res turpis et iners habetur. Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

### **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2 Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: μοντελισμός, ρίγος, πελματογραφία, μαεστρία, νεκρικός.

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις: regum, modo, locis, equestribus, res.

**Μονάδες 10**

β) Maritus et pater [...] eam maestam inveniunt.

Vinum a mercatoribus ad se importari non sinunt (Germani).

Αφού αναγνωρίσετε τη σύνταξη (ενεργητική-παθητική) στις παραπάνω προτάσεις (μονάδες 2) και συγκεκριμένα τη σύνταξη του ρήματος στην πρώτη πρόταση και του απαρεμφάτου στη δεύτερη, να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της (μονάδες 8).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

#### ΜΑΘΗΜΑ XIV

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια από τις τρεις νεοελληνικές λέξεις που σας δίνονται έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

|          |                                          |
|----------|------------------------------------------|
| confūgit | καταγραφή, καταφυγή, καταβολή            |
| animum   | απάνεμος, απάνθισμα, απάνθρωπος          |
| hominem  | ρασιοναλισμός, ιμπεριαλισμός, ουμανισμός |
| servos   | διορατικός, σεβασμός, σεμνοπρεπής        |
| dedit    | διάδραση, διάβαση, διάδοση               |

**μονάδες 10**

B.6.α) Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τη συντακτική τους λειτουργία της στήλης Β', επισημαίνοντας και τη λέξη από την οποία εξαρτώνται. Τρεις όροι στη στήλη Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'      | ΣΤΗΛΗ Β'                                                                                         |
|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Athēnas    | i. εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς στο ....                                                |
| 2. sollicitum | ii. έμμεσο αντικείμενο στο .....                                                                 |
| 3. somno      | iii. αφαιρετική (οργανική) του τρόπου στο .....                                                  |
| 4. facie      | iv. απρόθετη αιτιατική (γιατί είναι όνομα πόλης) που δηλώνει κίνηση/κατεύθυνση σε τόπο στο ..... |
| 5. de homine  | v. επιθετικός προσδιορισμός στο .....                                                            |
|               | vi. άμεσο αντικείμενο στο .....                                                                  |
|               | vii. αφαιρετική (οργανική) της ιδιότητας στο .....                                               |
|               | viii. απρόθετη γενική (γιατί είναι όνομα πόλης) που                                              |

|  |                                 |
|--|---------------------------------|
|  | δηλώνει στάση σε τόπο στο ..... |
|--|---------------------------------|

Μονάδες 10

β) «Respondit ille se esse Orcum» και «Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre curīvit»: στην παραπάνω πρόταση και στην περίοδο λόγου που σας δόθηκαν να εντοπιστούν τα απαρέμφατα (μονάδες 2), να βρεθούν τα υποκείμενά τους (μονάδες 2) και να δικαιολογηθεί η πτώση των υποκειμένων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το παραπάνω κείμενο.

**Μονάδες 20**

B. 2. Εντοπίστε στο απόσπασμα του κειμένου L.Aemilio Paulo...cucurrit και γράψτε πέντε λέξεις της λατινικής που έχουν ετυμολογική συγγένεια με πέντε λέξεις της ελληνικής γλώσσας δηλώνοντας και την αντίστοιχη ελληνική λέξη.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να διαγράψετε τον λανθασμένο συντακτικό χαρακτηρισμό στις παρακάτω λέξεις :

consuli→παραθήρηση/επεξήγηση στο L.Aemilio Paulo

gerere→υποκείμενο του obtigit/αντικείμενο του obtigit

parvula→κατηγορούμενο στο quae/κατηγορούμενο στο esse

filiae→γενική κτητική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός στο Pater/έμμεσο αντικείμενο στο dedit

nomine→αφαιρετική του τρόπου στο catellus/αφαιρετική της ιδιότητας στο catellus  
(Μονάδες 10)

β) Να εντοπιστούν (4 μονάδες) και να αναγνωριστούν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου (6 μονάδες).

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ VIII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat.

β) Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque. etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα

**Μονάδες 20**

B.2. Να διαγράψετε από τη στήλη Β τη λέξη που δεν συγγενεύει ετυμολογικά με τη λατινική λέξη της στήλης Α.

| A        | B                       |
|----------|-------------------------|
| plenae   | Πλήθος, πλοίο, πλήρης   |
| gelida   | Ζελέ, ζελατίνα, ζηλεύω  |
| miseriae | Μίζα, μίζερος, μιζέρια  |
| stilus   | Στιλέτο, στιλ, στήλη    |
| ceras    | Κερί, κύριος, κηροπήγιο |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τους συντακτικούς όρους της Β'. Στη Β' στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι οι οποίοι δεν αντιστοιχούν στις λέξεις της στήλης Α:

| A               | B                                                                    |
|-----------------|----------------------------------------------------------------------|
| Rōmam (το 1ο)   | Υποκείμενο στο sunt                                                  |
| adversam        | Εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός κίνησης σε τόπο               |
| de incolis      | Εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης σε τόπο (ή κατάστασης) |
| Silvae          | Απρόθετη αιτιατική κίνησης σε τόπο                                   |
| in venatiōnibus | Εμπρόθετος επιρρηματικός                                             |

|  |                                                      |
|--|------------------------------------------------------|
|  | προσδιορισμός αναφοράς                               |
|  | Εμπρόθετος επιρρηματικός<br>προσδιορισμός αιτίας     |
|  | Κατηγορούμενο στο incitamenta                        |
|  | Ομοιόπτωτος επιθετικός<br>προσδιορισμός στο fortunam |
|  | Κατηγορούμενο στο fortunam                           |

Μονάδες 10

β) vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre: να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση του απαρεμφάτου errāre (4 μονάδες), να αναγνωρίσετε το είδος του (2 μονάδες), να γράψετε το Υποκείμενό του (2 μονάδες) και να δικαιολογήσετε την πτώση του (2 μονάδες).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ VIII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna exspīrat.

α) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse? » interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2.

Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που προτείνονται, με την οποία να είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A       | B                            |
|---------|------------------------------|
| venti   | i. βέλος<br>ii. βεντάλια     |
| navigat | i. ναύτης<br>ii. νεωτερισμός |
| ferōces | i. θηρίο<br>ii. φυγή         |
| sedēbam | i. σήμα<br>ii. έδρα          |
| plēnas  | i. πλήθος<br>ii. πλέκω       |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις::

|            |                    |
|------------|--------------------|
| in Africam | Είναι.....στο..... |
| regīnae    | Είναι.....στο..... |
| Denique    | Είναι.....στο..... |
| vacua      | Είναι.....στο..... |

|       |                    |
|-------|--------------------|
| magna | Είναι.....στο..... |
|-------|--------------------|

Μονάδες 10

β) Ego tres apros ferōces cēri: Αφού προσδιορίσετε τη συντακτική θέση του apros (2 μονάδες), να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό feroces σε αναφορική προσδιοριστική πρόταση (8 μονάδες)

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XI ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiones in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere. Legatos omnes frumentum in castra importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavere debetis; hostes enim de collibus advolare solent et caedem militum perpetrare possunt».

β) Postea Alpes, quae Italiam ab Gallia seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italia fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit et delevit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

*χειμωνιάτικος, τετράμηνο, ρητό, βόλεϊ, κοπιάρω*

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                 |                       |
|-----------------|-----------------------|
| propter inopiam | είναι ..... στο ..... |
| hostium         | είναι ..... στο ..... |
| caedem          | είναι ..... στο ..... |
| quae            | είναι ..... στο ..... |
| ab Gallia       | είναι ..... στο ..... |

**Μονάδες 10**

β) «Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere.»:  
να γράψετε τους βασικούς όρους (υποκείμενο, αντικείμενο) των ρημάτων της προηγούμενης περιόδου (5 μονάδες) και να εξηγήσετε ποια διαφορά έχουν ως προς τη σύνταξή τους (5 μονάδες).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις τρεις ελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής.

|          |                  |
|----------|------------------|
| domum    | νεόδημος         |
|          | αδειοδότηση      |
|          | οδοποιία         |
| cucurrit | κουράγιο         |
|          | κούρσα           |
|          | ακούραστος       |
| fortuito | φορτικός         |
|          | φορτισμένος      |
|          | φουρτουνιασμένος |
| dixit    | δεικτικός        |
|          | δηκτικός         |
|          | δικαστικός       |
| triumphi | τριήρης          |
|          | θριαμβολογώ      |

|  |             |
|--|-------------|
|  | τριπλασιάζω |
|--|-------------|

B. 6. α) Να εντοπίσετε τους επιθετικούς προσδιορισμούς που υπάρχουν στο κείμενο και να δείξετε τον όρο που προσδιορίζουν.

| Ο όρος |                                      | στον όρο |
|--------|--------------------------------------|----------|
| i.     | είναι<br>επιθετικός<br>προσδιορισμός |          |
| ii.    |                                      |          |
| iii.   |                                      |          |
| v.     |                                      |          |
| vi.    |                                      |          |
|        |                                      |          |

(μονάδες 10)

β) “omen accipio”: Να ξαναγράψετε την πρόταση εξαρτώντας την από την έκφραση: Pater Tertiae dixit (6 μονάδες). Τι παρατηρείτε ως προς το υποκείμενο του απαρεμφάτου (4 μονάδες);

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

α) Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat; puellam videt et stupet formā puellae.

β) Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentīnum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt.

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

#### Μονάδες 20

B.2. Να βρείτε μία λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν που έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις παρακάτω νεοελληνικές λέξεις, συμπληρώνοντας τον πίνακα που ακολουθεί.

| Νεοελληνική λέξη | Συγγενής ετυμολογικά λατινική λέξη |
|------------------|------------------------------------|
| μοτοσικλετιστής  |                                    |
| ιδεοκαταιγίδα    |                                    |
| λεύκανση         |                                    |
| λουστραδόρος     |                                    |
| παραδοτέος       |                                    |

#### Μονάδες 10

B.6.α) Στο απόσπασμα «Oraculum incolis respondet... exercitum alacrem in pugnam misit» να εντοπίσετε πέντε διαφορετικούς ως προς τη συντακτική τους λειτουργία εμπρόθετους προσδιορισμούς και να τους καταγράψετε στον ακόλουθο πίνακα.

| Εμπρόθετος προσδιορισμός | Συντακτική λειτουργία |
|--------------------------|-----------------------|
| 1. ....                  | είναι ..... στο ..... |
| 2. ....                  | είναι ..... στο ..... |
| 3. ....                  | είναι ..... στο ..... |
| 4. ....                  | είναι ..... στο ..... |
| 5. ....                  | είναι ..... στο ..... |

#### Μονάδες 10



β) «Serēnā nocte subito luna defecerat» και « Sic liberāles artes Galli aditum [...] dedērunt.

Στις παραπάνω φράσεις, αφού εντοπίσετε τους ομοιόπτωτους επιθετικούς προσδιορισμούς και τον όρο που προσδιορίζουν (μονάδες 4), να τους μετατρέψετε σε δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο κάθε φορά όρο, τον οποίο θα αντιγράψετε (μονάδες 6).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XI****ΚΕΙΜΕΝΟ**

α) Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

β) Hannibal, dux Carthaginiensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α΄ με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β΄. Δύο λέξεις της στήλης Β΄ περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α΄  | ΣΤΗΛΗ Β΄  |
|-----------|-----------|
| Campania  | τέμπλο    |
| animum    | τόπος     |
| templo    | σαμπάνια  |
| gentes    | γενιά     |
| superavit | γνώση     |
|           | υπεροπλία |
|           | άνεμος    |

**Μονάδες 10**

Β.6.α) Να αναγνωριστεί η συντακτική χρήση όλων των λέξεων του πρώτου αποσπάσματος που βρίσκονται σε πτώση γενική.

(μονάδες 10)

β) Multos agros possidēbat: να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε αναφορική πρόταση.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XI, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

- α) Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres;
- β) Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit.
- γ) Sulpicius Gallus legatus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerebat. Serena nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratione et de stellarum lunaeque statu ac motibus disputavit eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω ελληνικές λέξεις: έδρα, κλάσμα, λευκαντικό, τρόμος, ρασιοναλιστής

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντάξετε τα κατηγορούμενα του κειμένου γ' στον παρακάτω πίνακα

| Είδος<br>κατηγορούμενου<br>στήλη α'                 | Κατηγορούμενο<br>στο κείμενο<br>στήλη β'<br>(μονάδες 4: 2+2) | Όρος στον οποίο<br>αναφέρονται<br>στήλη γ'<br>(μονάδες 4: 2+2) | Ρήμα εξάρτησης<br>στήλη δ'<br>(μονάδες 2) |
|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Απλό<br>Επιρρηματικό<br>κατηγορούμενο<br>του τρόπου |                                                              |                                                                |                                           |

(Μονάδες 10)

β. Ubi in Italia fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit: Να αναγνωρίσετε την δευτερεύουσα πρόταση (εισαγωγή, εκφορά, συντακτική λειτουργία)

(Μονάδες 10)

**(Μονάδες 20)**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ

#### ΚΕΙΜΕΝΟ

Cēpheus et Cassiope Andromedam filiam habent. Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat. Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat; puellam videt et stupet formā puellae. Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat. Cēpheus, Cassiope et incolae Aethiopiae valde gaudent.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το κείμενο.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία λατινική λέξη της στήλης A με την ετυμολογικά συγγενή της λέξη στη στήλη B (δύο λέξεις της στήλης B περισσεύουν).

| A       | B               |
|---------|-----------------|
| forma   | μαριονέτα       |
| videt   | καλτσόν         |
| advolat | βίδα            |
| marinam | φόρμουλα        |
| calceis | βολειμπολίστρια |
|         | ανίδεος         |
|         | μαρίνα          |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                            |                       |
|----------------------------|-----------------------|
| superba                    | είναι ..... στο ..... |
| cum Nymphis                | είναι ..... στο ..... |
| deo                        | είναι ..... στο ..... |
| calceis                    | είναι ..... στο ..... |
| Cepheus, Cassiope, incolae | είναι ..... στο ..... |

**Μονάδες 10**

β) Η αυτοπάθεια στα λατινικά κανονικά εκφράζεται: α) με κτητική αντωνυμία γ' προσώπου και β) προσωπική αντωνυμία γ' προσώπου, λόγω έλλειψης αυτοπαθητικών αντωνυμιών. Να εντοπίσετε δύο παραδείγματα αυτοπάθειας, ένα με κτητική αντωνυμία και ένα με προσωπική αντωνυμία (4 μονάδες) και να εξηγήσετε γιατί έχουμε αυτοπάθεια σε κάθε περίπτωση (6 μονάδες).

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XII****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitūdo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre.

β) Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit».

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στο δεύτερο απόσπασμα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: οικοδομή, κομπλεξικός, πατρίκιος, κουρσάρος, απόδοση.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|              |                      |
|--------------|----------------------|
| aliquid:     | είναι ..... στο..... |
| plenas:      | είναι ..... στο..... |
| ad vesperum: | είναι ..... στο..... |
| filiae:      | είναι ..... στο..... |
| Mi:          | είναι ..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) *Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, ... ad complexum patris cucurrit*: να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση, να αναγνωρίσετε το είδος της (4 μονάδες) και τον τρόπο εισαγωγής της αιτιολογώντας τον (2 μονάδες). Πώς εκφέρεται η πρόταση (έγκλιση/χρόνος) (2 μονάδες) και ποια είναι η συντακτική λειτουργία της (2 μονάδες);

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XIV, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit.

β) Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2: Να εντοπίσετε στο κείμενο μία λέξη της Λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής:

| ΣΤΗΛΗ Α΄<br>Λατινική | ΣΤΗΛΗ Β΄<br>Νέα Ελληνική |
|----------------------|--------------------------|
| 1.                   | ουμανισμός               |
| 2.                   | πέλμα                    |
| 3.                   | νεκρός                   |
| 4.                   | πεζοί                    |
| 5.                   | έφιππος                  |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω όρων συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:



|          |                       |
|----------|-----------------------|
| Όροι:    | Συντακτικός ρόλος:    |
| audire:  | είναι ..... στο ..... |
| e somno: | είναι ..... στο ..... |
| somno:   | είναι ..... στο ..... |
| vitae:   | είναι ..... στο ..... |
| res:     | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «Respondit ille se esse Orcum»: Να αναγνωρίσετε το είδος του απαρεμφάτου (μονάδες 2), να εντοπίσετε το υποκείμενο του απαρεμφάτου (μονάδες 3) και να αιτιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 5).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τους όρους των δύο στηλών που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 από τις λέξεις της στήλης B περισσεύουν):

| A            | B                  |
|--------------|--------------------|
| hiemare      | αντιμιλιταριστικός |
| castra       | αγροτεμάχιο        |
| militaris    | καστροπολιτεία     |
| agriculturae | λακτόζη            |
| lacte        | λακκούβα           |
|              | κάστανο            |
|              | χυμώδης            |
|              | ξεχειμωνιάζω       |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                |                      |
|----------------|----------------------|
| frumenti:      | είναι..... στο.....  |
| tribus:        | είναι..... στο.....  |
| carne:         | είναι ..... στο..... |
| frigidissimis: | είναι ..... στο..... |
| in fluminibus: | είναι ..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet.

Αφού αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης του απαρεμφάτου (ενεργητική / παθητική) και εντοπίσετε το υποκείμενό του (4 μονάδες), να το μετατρέψετε στην αντίθετη σύνταξη και να κάνετε όλες τις απαραίτητες αλλαγές (6 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ Χ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini, laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit.

β) Aeneas bellum ingens geret in Italia. Populos feroces contundet, mores eis imponet et moenia condet.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α με τη λέξη της νεοελληνικής στη στήλη Β με την οποία συγγενεύει ετυμολογικά (δύο λέξεις της στήλης Α περισσεύουν).

| A        | B                           |
|----------|-----------------------------|
| septimus | θηλασμός                    |
| pater    | επούλωση                    |
| femina   | άμυνα                       |
| lacrimis | έπταθλο (είδος αγωνίσματος) |
| vulnere  | πάτριος                     |
| punire   |                             |
| moenia   |                             |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να συμπληρώσετε στον ακόλουθο πίνακα, σύμφωνα με το παράδειγμα, τα αντικείμενα (απλά, άμεσα, έμμεσα) των ρημάτων που σας δίνονται δηλώνοντας ταυτόχρονα αν το κάθε ρήμα είναι μονόπτωτο ή δίπτωτο.

| Ρήμα       | Μονόπτωτο | Δίπτωτο | Απλό<br>Αντικείμενο | Άμεσο<br>Αντικείμενο | Έμμεσο<br>Αντικείμενο |
|------------|-----------|---------|---------------------|----------------------|-----------------------|
| perdit     | ναι       |         | imperium            |                      |                       |
| aperit     |           |         |                     |                      |                       |
| interficit |           |         |                     |                      |                       |
| extrahit   |           |         |                     |                      |                       |
| imponet    |           |         |                     |                      |                       |

**Μονάδες 10**

β) «Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatīni, laedit.» : να εντοπίσετε στο απόσπασμα τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (επιθετικός προσδιορισμός, παράθεση, επεξήγηση) (5 μονάδες) και να αναφέρετε τον όρο που προσδιορίζουν (5 μονάδες).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XIV

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat.

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια ελληνική λέξη της στήλης Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της Στήλης Α΄. Τέσσερις λέξεις στη στήλη Β΄ περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α΄   | ΣΤΗΛΗ Β           |
|------------|-------------------|
| 1. epicus  | i. ανεμογεννήτρια |
| 2. agros   | ii. επικός        |
| 3. multos  | iii. αμείλικτος   |
| 4. animum  | iv. ανεβατός      |
| 5. dederat | v. αγραμματοσύνη  |
|            | vi. επανέκδοση    |
|            | vii. δογματικός   |
|            | viii. μάλλον      |
|            | ix. αγρομίσθωση   |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν.

|              |                       |
|--------------|-----------------------|
| vitae        | είναι ..... στο ..... |
| ei           | είναι ..... στο ..... |
| magnitudinis | είναι ..... στο ..... |
| squalidā     | είναι ..... στο ..... |

|          |                       |
|----------|-----------------------|
| effigiēi | είναι ..... στο ..... |
|----------|-----------------------|

Μονάδες 10

β) «Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat» και «[...] Athēnas confūgit»: Αφού αναγνωρίσετε ως προς τη συντακτική τους λειτουργία τους όρους «in Campaniā» και «Athēnas», εντοπίζοντας και τη λέξη από την οποία εξαρτώνται (μονάδες 4), να τους αντικαταστήσετε με τη λέξη domus, δηλώνοντας την ίδια επιρρηματική σχέση (μονάδες 6).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ VIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Romani in suppliciis deorum magnifici sed domi parci erant. Iustitia inter se certabant et patriam curabant. In bello pericula audacia propulsabant et beneficiis amicitias parabant. Delecti consultabant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα στη Νέα Ελληνική.

**Μονάδες 20**

B.2 δωμάτιο, ρέμπελος, έδρα, στιλό, κέρινος: να βρείτε από το κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λατινική λέξη για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω επιθέτων, συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:

| Επίθετα: | Συντακτικός ρόλος:    |
|----------|-----------------------|
| parci    | είναι ..... στο ..... |
| infirmum | είναι ..... στο ..... |
| ferōces  | είναι ..... στο ..... |
| vacua    | είναι ..... στο ..... |
| plēnas   | είναι ..... στο ..... |

**Μονάδες 10**

β) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem: να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως προς το είδος της (2 Μονάδες) και να γράψετε το ρήμα που εννοείται (5 Μονάδες). Ποιος είναι ο συντακτικός ρόλος του όρου salūtem (3 Μονάδες);

**Μονάδες 10**

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XI

i. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque;

ii. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginienses eum in Africam revocavērunt.

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα στη Νέα Ελληνική.

### Μονάδες 20

B.2 Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις του κειμένου (στήλη A) με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές, της στήλης B (δυο λέξεις της στήλης B περισσεύουν):

| A             | B               |
|---------------|-----------------|
| α. sedēbam    | i. υπεραγορά    |
| β. stilus     | ii. ελεφαντοστό |
| γ. elephantis | iii. κλάσμα     |
| δ. copias     | iv. στιλέτο     |
| ε. cladem     | v. έδρανο       |
|               | vi. φωτοκόπια   |
|               | vii. όψη        |

### Μονάδες 10

B.6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους του κειμένου, συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:

|                |                       |
|----------------|-----------------------|
| in proximo     | είναι ..... στο ..... |
| Alpes          | είναι ..... στο ..... |
| cum elephantis | είναι ..... στο ..... |

|         |                       |
|---------|-----------------------|
| pavidus | είναι ..... στο ..... |
| se      | είναι ..... στο ..... |

Μονάδες 10

**β)** Ubi in Italiā fuit, postquam XIV annos in Italiā complēvit: να αναγνωρίσετε το είδος των προτάσεων (Μονάδες 2), να εντοπίσετε τους συνδέσμους που τις εισάγουν (Μονάδες 2), να αναγνωρίσετε την έγκλιση εκφοράς (Μονάδες 2) και να δικαιολογήσετε τον ρηματικό χρόνο (Μονάδες 4).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ VI

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Apud antīquos Rōmānos concordia maxima sed avaritia minima erat. Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) In eā civitāte, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ με τις λέξεις της στήλης Β΄ που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 λέξεις από τη στήλη Α΄ περισσεύουν)

| A΄         | B΄         |
|------------|------------|
| minima     | μινιατούρα |
| domi       | πειρατεία  |
| parci      | ανεμόπτερο |
| bello      | αδόμητος   |
| pericula   | μπουνάτσα  |
| sapientiam |            |
| boni       |            |
| animus     |            |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε το ρήμα και να αναγνωρίσετε συντακτικά τους υπόλοιπους όρους στην παρακάτω περίοδο λόγου:

[...] boni viri libenter leges servant.

|  |                            |
|--|----------------------------|
|  | Είναι το ρήμα της πρότασης |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |

(μονάδες 10)

β) Apud antīquos Rōmānos concordia maxima: Στην παραπάνω περίοδο λόγου, αφού εντοπίσετε τον δεύτερο στη σειρά επιθετικό προσδιορισμό και τον όρο τον οποίο προσδιορίζει (4 μονάδες), στη συνέχεια να τον αντικαταστήσετε με δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (6 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης A από το κείμενο με τις ετυμολογικά συγγενείς λέξεις της στήλης B της Νέας Ελληνικής:

| ΣΤΗΛΗ A (ΛΕΞΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ) | ΣΤΗΛΗ B (ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ) |
|---------------------------|------------------------------------|
| 1 quattor                 | α συνισταμένη                      |
| 2 hiemare                 | β κουλτουριάρης                    |
| 3 verbis                  | γ τετραπλός                        |
| 4 consistit               | δ βερμπαλιστής                     |
| 5 agriculturae            | ε χειμωνιάτικος                    |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Στο α' κείμενο στις περιόδους λόγου (Caesar propter...admonet) εντοπίστε τις αφαιρετικές-εμπρόθετες και απρόθετες- και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

| Αφαιρετική στο κείμενο<br>(μονάδες 0,5X5=2,5) | Εκφορά<br>(εμπρόθετη-απρόθετη)<br>(μονάδες 0,5X5=2,5) | Επιρρηματική σχέση που εκφράζει<br>(μονάδες 0,5X5=2,5) | Προσδιορίζει<br>(μονάδες 0,5X5=2,5) |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------|
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------|

|  |  |  |  |
|--|--|--|--|
|  |  |  |  |
|  |  |  |  |
|  |  |  |  |
|  |  |  |  |
|  |  |  |  |

(Μονάδες 10)

β. Στην παρακάτω περίοδο λόγου να μετατρέψετε το απαρέμφατο στην παθητική σύνταξη (μονάδες 4), κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στους κύριους όρους της πρότασης (μονάδες 4). Στη συνέχεια να δικαιολογήσετε τη χρήση της παθητικής σύνταξης στο απαρέμφατο (μονάδες 2).

(Caesar) legātos omnes frumentum in castra importāre iubet.

(Μονάδες 10)

**(Μονάδες 20)**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ X

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Silius Italicus, poēta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat.

β) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Για καθεμία από τις λέξεις της στήλης A, να διαγράψετε τη λέξη της στήλης B που δεν συνδέεται ετυμολογικά.

| A           | B                                  |
|-------------|------------------------------------|
| septendecim | Σεπτέμβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος |
| Campaniā    | Σαμπάνια, κάμπος, σαμπρέλα         |
| agros       | αγορά, αγρότης, άγριος             |
| transferet  | φόρος, φορείο, φευγιό              |
| fine        | φινίρισμα, φίλτρο, φινάλε          |

**Μονάδες 10**

B.6. Να διαγράψετε από τη στήλη B τη συντακτική λειτουργία που δεν αντιστοιχεί στον όρο της στήλης A:

| A        | B                                                                                                                                                        |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| poēta    | i. Παράθεση στο Silius Italicus<br>ii. Επιθετικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός στο epicus                                                                   |
| de bello | i. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αφετηρία και προσδιορίζει το libri<br>ii. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αναφορά και προσδιορίζει το libri |
| pulchri  | i. Επιθετικός ομοιόπτωτος                                                                                                                                |

|             |                                                                                                                                                                          |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|             | προσδιορισμός στο libri<br>ii. Κατηγορούμενο στο libri                                                                                                                   |
| in Campaniā | i. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο και προσδιορίζει το tenēbat<br>ii. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο και προσδιορίζει το tenēbat |
| tenerum     | i. Επιθετικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός στο animum<br>ii. Κατηγορούμενο στο animum                                                                                       |
| eius        | i. Γενική κτητική στο ingenium (κτήση χωρίς αυτοπάθεια)<br>ii. Επιθετικός προσδιορισμός στο ingenium (ευθεία αυτοπάθεια)                                                 |
| Postea      | i. Επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο (χρονική ακολουθία) στο transferet<br>ii. Επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο στο transferet                   |
| Post annos  | i. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο (χρονική ακολουθία) στο pariet<br>ii. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κατάσταση στο pariet                            |
| lupa        | i. Άμεσο αντικείμενο στο nutriet<br>ii. Υποκείμενο στο nutriet                                                                                                           |
| Romanos     | i. Αντικείμενο στο appellābit<br>ii. Υποκείμενο στο appellābit                                                                                                           |



### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ VI

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Neptunus iratus ad oram Aethiopiae urget beluam marinam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cepheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennatis advolat; puellam videt et stupet forma puellae. Perseus hasta beluam delet et Andromedam liberat.

β) In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertatis, fons aequitatis. Mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τους όρους των δύο στηλών που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 από τις λέξεις της στήλης B περισσεύουν):

| A           | B         |
|-------------|-----------|
| marinam     | άσκοπος   |
| scopulum    | φουντάρω  |
| calceis     | μαρινάτος |
| fundamentum | μαραμένος |
| stat        | κάλτσα    |
|             | σταθμός   |
|             | σκόπελος  |
|             | φυντάνι   |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να διαγράψετε από τη στήλη B τη συντακτική λειτουργία που δεν αντιστοιχεί στον όρο της στήλης A.

| A       | B                                                                                                                                                                                |
|---------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ad oram | i. Είναι εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο και προσδιορίζει το urget<br>ii. Είναι εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο και προσδιορίζει το urget |
| incolis | i. Είναι Υποκείμενο στο nocet<br>ii. Είναι Αντικείμενο στο nocet                                                                                                                 |
| hasta   | i. Είναι αφαιρετική που δηλώνει αιτία και                                                                                                                                        |

|             |                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|             | προσδιορίζει το delet<br>ii. Είναι αφαιρετική που δηλώνει όργανο και<br>προσδιορίζει το delet                                                                                                                      |
| fundamentum | i. Είναι Κατηγορούμενο στο lex<br>ii. Είναι Αντικείμενο στο est                                                                                                                                                    |
| in legibus  | i. Είναι εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει<br>στάση σε τόπο ( μεταφορικά ) ( ή κατάσταση ) και<br>προσδιορίζει το posita est<br>ii. Είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού και<br>προσδιορίζει το posita est |

Μονάδες 10

β) regia hostia: Αφού προσδιορίσετε τη συντακτική θέση του hostia (4 μονάδες), να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό regia σε αναφορική προσδιοριστική πρόταση (6 μονάδες)

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ III, ΜΑΘΗΜΑ IV

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Cēpheus et Cassiope Andromedam filiam habent. Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat. Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet.

β) Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δυο λέξεις της στήλης Β που προτείνονται, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A       | B                            |
|---------|------------------------------|
| formā   | i. φόρος<br>ii. φόρμουλα     |
| Nymphis | i. νυφικό<br>ii. νυκτερινός  |
| marinam | i. μακρύς<br>ii. μαρινάρισμα |
| domi    | i. δόση<br>ii. δομή          |
| patriam | i. πατέρας<br>ii. πάτωμα     |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τους συντακτικούς όρους της Β'. Στη Β' στήλη υπάρχουν τρεις όροι οι οποίοι δεν αντιστοιχούν στις λέξεις της στήλης Α:

| A           | B                                                             |
|-------------|---------------------------------------------------------------|
| a. filiam   | i. Αντικείμενο στο propulsābant                               |
| b. Oraculum | ii. Επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο και |

|                  |                                                                                          |
|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|                  | προσδιορίζει το erant                                                                    |
| c. in suppliciis | iii. Υποκείμενο στο propulsābant                                                         |
| d. domi          | iv. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κατάσταση (ή αναφορά) και προσδιορίζει το erant |
| e. pericula      | v. Αντικείμενο στο habent                                                                |
|                  | vi. Υποκείμενο στο respondet                                                             |
|                  | vii. Κατηγορούμενο στο Andromedam                                                        |
|                  | viii. Αντικείμενο στο respondet                                                          |

Μονάδες 10

β) se comparat: να δηλωθεί η συντακτική θέση του se (2 μονάδες) και να αναγνωριστεί το είδος της αυτοπάθειας (ευθεία ή πλάγια) (4 μονάδες). Να εντοπίσετε ένα ακόμα σημείο -στο κείμενο α)- όπου η αυτοπάθεια δηλώνεται με τον ίδιο τρόπο (4 μονάδες).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat; puellam videt et stupet formā puellae. Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat.

β) Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit . Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatīnum, deligere constituit.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A        | B            |
|----------|--------------|
| scopulum | άσκοπος      |
|          | σκόπελος     |
| calceis  | κάλτσα       |
|          | καρύκευμα    |
| lacrimis | δακρυγόνο    |
|          | κράμα        |
| punire   | άπονος       |
|          | ποινικολόγος |

|         |             |
|---------|-------------|
| populus | ποπουλισμός |
|         | πουλόβερ    |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να συμπληρώσετε τα αντικείμενα των ρημάτων στον ακόλουθο πίνακα:

| Ρήμα       | Αντικείμενο |
|------------|-------------|
| respondet  |             |
| placet     |             |
| movet      |             |
| delet      |             |
| interficit |             |

(Μονάδες 10)

β) Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat: να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ VIII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) In eā civitatē, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitatīs posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) Silvae et solitūdo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. Vale!

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

απελευθέρωση, ανεμοστρόβιλος, μαστορεύω, σερβίτσιο, μεγαλείο

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να συμπληρώσετε στον ακόλουθο πίνακα -και σύμφωνα με το παράδειγμα- την πτώση στην οποία βρίσκονται οι όροι που σας δίνονται και να την αιτιολογήσετε αναφέροντας τον συντακτικό τους ρόλο και τον όρο που προσδιορίζουν.

| ο όρος   | βρίσκεται σε πτώση<br>(μονάδες 2: 4x0,5) | γιατί είναι<br>(μονάδες 4: 4x1)         | στον όρο<br>(μονάδες 4: 4x1) |
|----------|------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------|
| ea       | αφαιρετική                               | ομοιόπτωτος<br>επιθετικός προσδιορισμός | civitate                     |
| nostra   |                                          |                                         |                              |
| servi    |                                          |                                         |                              |
| tibi     |                                          |                                         |                              |
| Minervam |                                          |                                         |                              |

**Μονάδες 10**

β) «...boni viri libenter leges servant.», «Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis.»: να εντοπίσετε τους επιθετικούς προσδιορισμούς (2 μονάδες) και να μετατρέψετε τον καθένα σε δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση (8 μονάδες).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία λέξη της Λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής:

| ΣΤΗΛΗ Α΄<br>Λατινική | ΣΤΗΛΗ Β΄<br>Νέα Ελληνική |
|----------------------|--------------------------|
| 1.                   | άνεμος                   |
| 2.                   | μαεστρία                 |
| 3.                   | μιλιταρισμός             |
| 4.                   | κουλτούρα                |
| 5.                   | πέλμα                    |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω όρων συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:

|              |                       |
|--------------|-----------------------|
| Όροι:        | Συντακτικός ρόλος:    |
| Neapoli      | είναι ..... στο ..... |
| pro templo:  | είναι ..... στο ..... |
| omnis:       | είναι ..... στο ..... |
| ephippiōrum: | είναι ..... στο ..... |
| res:         | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «Cum civitas bellum gerit»: Να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος της (Μονάδες 5), να προσδιορίσετε το είδος του συνδέσμου cum (Μονάδες 2) και τι εκφράζει (Μονάδα 2), καθώς και την έγκλιση με την οποία εκφέρεται (Μονάδα 1).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α την ελληνική λέξη της στήλης Β που δεν είναι ετυμολογικά συγγενής:

| A               | B                                                 |
|-----------------|---------------------------------------------------|
| a. confūgit     | I. φυγόδικος<br>II. φαγητό<br>III. καταφύγιο      |
| b. venire       | I. αδιάβαστος<br>II. αδιάβατος<br>III. συμβατός   |
| c. magnitudinis | I. μέγιστος<br>II. μαγικός<br>III. μεγαλομανής    |
| d. servos       | I. σερβίτσιο<br>II. ασερβίριστος<br>III. σερενάτα |

|          |                                                   |
|----------|---------------------------------------------------|
| e. dedit | I. παράδοση<br>II. δοσομετρητής<br>III. διαδήλωση |
|----------|---------------------------------------------------|

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|            |                        |
|------------|------------------------|
| Athēnas:   | είναι..... στο.. ..... |
| hominem:   | είναι..... στο.....    |
| facie:     | είναι..... στο .....   |
| de homine: | είναι..... στο.....    |
| iterum:    | είναι..... στο.....    |

(μονάδες 10)

β) Quem simul aspexit Cassius...: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης, να δείξετε με ποιο σύνδεσμο εισάγεται, πώς εκφέρεται και πώς λειτουργεί (8 μονάδες). Στη συνέχεια να βρείτε με τι ισοδυναμεί η αντωνυμία quem και γιατί; (μονάδες 2).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) In eā civitatē, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε στα αποσπάσματα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις που χρησιμοποιούνται στη Νέα Ελληνική: μπουνάτσα, μάγιστρος, δεσπότης, σερβίτσιο, ουμανισμός.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις:

|             |            |          |
|-------------|------------|----------|
| libertatis: | είναι..... | στο..... |
| corpora:    | είναι..... | στο..... |
| sine lege:  | είναι..... | στο..... |
| ministri:   | είναι..... | στο..... |
| neminem:    | είναι..... | στο..... |

(μονάδες 10)

β) In eā civitatē, quam leges continent, boni viri libenter leges servant.

Να τραπεί η περίοδος από την ενεργητική σύνταξη στην παθητική (μονάδες 7)

και να δικαιολογηθούν οι τύποι του ποιητικού αιτίου (μονάδες 3).

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XI, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

**α)** Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginienses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

**β)** Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit.

**A.** Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

**B.2.** Να βρείτε στα λατινικά κείμενα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: κλάσμα, πλήρης, βατήρας, ουμανιστικός, ονομαστική.

**Μονάδες 10**

**B.6.α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις που ακολουθούν επιλέγοντας τον σωστό συντακτικό τύπο από τις διαθέσιμες επιλογές.

|                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| i. Το επίθετο pavidus είναι:                  | <b>α.</b> επιθετικός προσδιορισμός στο υποκείμενο populus του audivit<br><b>β.</b> κατηγορούμενο στο υποκείμενο populus του audivit<br><b>γ.</b> επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ρήμα audivit το οποίο αναφέρεται στο populus |
| ii. Το προθετικό σύνολο cum Rōmānis εκφράζει: | <b>α.</b> παραβολή στο componere<br><b>β.</b> εχθρική διάθεση ή εναντίωση στο componere<br><b>γ.</b> συνοδεία στο componere                                                                                                             |

|                                           |                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| iii. Η γενική magnitudinis είναι:         | α. αφαιρετική της ιδιότητας στο hominem<br>β. γενική της ιδιότητας στο hominem<br>γ. γενική της ιδιότητας στο ingentis                         |
| iv. Το ουσιαστικό effigiei λειτουργεί ως: | α. δοτική αντικειμενική (ως συμπλήρωμα) στο similem<br>β. γενική αντικειμενική (ως συμπλήρωμα) στο similem<br>γ. δοτική του τρόπου στο similem |
| v. Το ουσιαστικό timorem λειτουργεί ως:   | α. αντικείμενο στο concepit<br>β. υποκείμενο στο concepit<br>γ. αντικείμενο στο cupivit                                                        |

(μονάδες 10)

**B.6.β)** Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginenses eum in Africam revocavērunt: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις προτάσεις στην περίοδο που σας δίνεται (2 μονάδες), να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (2 μονάδες), να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς (2 μονάδες) και τον συντακτικό της ρόλο (2 μονάδες). Να αντικαταστήσετε τον postquam με δυο ισοδύναμους τρόπους εισαγωγής, προκειμένου να εκφράζεται η ίδια χρονική σχέση (2 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre.

β) Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη της νέας ελληνικής που να έχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

| λατινική λέξη | ετυμολογικά συγγενής νεοελληνική λέξη |
|---------------|---------------------------------------|
| sedēbam       |                                       |
| stilus        |                                       |
| homine        |                                       |
| viderant      |                                       |
| dedit         |                                       |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να βρείτε τα υποκείμενα των ρημάτων ή των απαρεμφάτων στον πίνακα που ακολουθεί:

| ρήμα/απαρέμφατο | Υποκείμενο |
|-----------------|------------|
| licēbit         |            |
| adportāre       |            |
| respondit       |            |
| esse            |            |
| excitāvit       |            |

**Μονάδες 10**



β) Στην περίοδο λόγου «Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre curīnit», αφού βρείτε το υποκείμενο του απαρεμφάτου audīre και δικαιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 4), να αντικαταστήσετε το ρήμα curīnit με το narravit, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές και στη συνέχεια να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου audīre (μονάδες 6).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit.

β) Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superavit et Saguntum vi expugnavit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Rōmanōrum profligavit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audivit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α την ελληνική λέξη της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής. (Τρεις λέξεις από τη στήλη Β περισσεύουν):

| A'         | B'             |
|------------|----------------|
| femina     | δακρύβρεχτος   |
| lacrimis   | υπεραγορά      |
| dux        | δωροδοκία      |
| superavit  | θηλαστικό      |
| elephantis | δούκισσα       |
|            | λακκούβα       |
|            | χρυσελεφάντινο |
|            | ελπιδοφόρος    |

**Μονάδες 10**

Β. 6. α) Στο 2<sup>ο</sup> απόσπασμα να εντοπίσετε πέντε (5) ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

| Προσδιορισμός | Είδος | Όρος που προσδιορίζει |
|---------------|-------|-----------------------|
|               |       |                       |
|               |       |                       |
|               |       |                       |
|               |       |                       |
|               |       |                       |

(μονάδες 10)

β) *Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit [...]*: Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική / παθητική) του ρήματος της παραπάνω πρότασης (2 μονάδες) και να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της (8 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

**α)** cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. Vale!

**β)** Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

**A.** Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

**B.2.** Να αντιστοιχίσετε τους λατινικούς τύπους της στήλης Α με τους νεοελληνικούς τύπους της στήλης Β, με τους οποίους συγγενεύουν ετυμολογικά. Δύο (2) τύποι της στήλης Β περισσεύουν.

| Στήλη Α     | Στήλη Β        |
|-------------|----------------|
| 1.plenas    | i.πορτιέρης    |
| 2.ceras     | ii.λευκός      |
| 3.adportare | iii.γύρω       |
| 4.serena    | iv.πληθυντικός |
| 5. luna     | v.κηροπωλείο   |
|             | vi.μπροστά     |
|             | vii. σερενάτα  |

**Μονάδες 10**

**B.6.α.** Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. (lectio viii)

ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. (lectio xiii)

Να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς των δοθέντων αποσπασμάτων και να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί.

| ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ<br>ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ | ΜΟΡΦΗ | ΟΡΟΣ<br>ΑΝΑΦΟΡΑΣ | ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ |
|--------------------------------|-------|------------------|--------------------|
|                                |       |                  |                    |
|                                |       |                  |                    |
|                                |       |                  |                    |
|                                |       |                  |                    |
|                                |       |                  |                    |

(μονάδες 10)

**B.6.β.** Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση, να αναγνωρίσετε το είδος της και να γράψετε τον τρόπο εισαγωγής, την εκφορά και τον συντακτικό της ρόλο.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΥ

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat. Cēpheus, Cassiope et incolae Aethiopiae valde gaudent.

β) Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit. Paucis post diēbus res ipsa fidem somnii confirmāvit. Nam Octaviānus supplicio capitis eum adfēcit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς ελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Πέντε λέξεις της στήλης Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'     | ΣΤΗΛΗ Β'     |
|--------------|--------------|
| magnitudinis | ανταπόδοση   |
| facie        | αντάλλαγμα   |
| mortui       | ανταγωνισμός |
| viderant     | άμβλυνση     |
| dedit        | αμβροσία     |
|              | ιδεατός      |
|              | μεγαλοπρεπής |
|              | μαγαζάτορας  |
|              | φαβορί       |
|              | φατσικά      |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Στα αποσπάσματα των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν να εντοπίσετε πέντε ετερόπτωτους προσδιορισμούς με ουσιαστικά σε πτώση γενική και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

| Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί με ουσιαστικά σε γενική πτώση | Συντακτική λειτουργία |
|---------------------------------------------------------|-----------------------|
| 1. ....                                                 | είναι ..... στο ..... |
| 2. ....                                                 | είναι ..... στο ..... |
| 3. ....                                                 | είναι ..... στο ..... |
| 4. ....                                                 | είναι ..... στο ..... |
| 5. ....                                                 | είναι ..... στο ..... |

Μονάδες 10

β) «Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat»: να μετατρέψετε την περίοδο λόγου στην παθητική φωνή.

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ Χ****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

β) Tu Aenēam ad caelum feres. Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Δύο λέξεις της στήλης Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α' | ΣΤΗΛΗ Β'  |
|----------|-----------|
| plenae   | ζελατίνα  |
| fortunam | παράφορος |
| gelidā   | πληρότητα |
| feres    | έννοια    |
| moenia   | ροφός     |
|          | άμυνα     |
|          | φουρτούνα |

**Μονάδες 10**



Β.6.α) Να εντοπιστούν και να αναγνωριστούν συντακτικά οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του δεύτερου αποσπάσματος (μονάδες 5). Να εντοπιστεί και ο όρος τον οποίο προσδιορίζουν (μονάδες 5).

(μονάδες 10)

β) *Musa est unica amīca poētae*: να μετατρέψετε την κύρια πρόταση σε απαρεμφατική, με εξάρτηση από το “*Ovidius dicit*”, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές (8 μονάδες). Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (2 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Romanus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinius Collatinum, deligere constituit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το κείμενο.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α με τη λέξη της νεοελληνικής στη στήλη Β με την οποία συγγενεύει ετυμολογικά:

| A        | B          |
|----------|------------|
| septimus | ποινολόγιο |
| femina   | δακρύζω    |
| lacrimis | ελευθέριος |
| punire   | εβδομάδα   |
| Liber    | θηλαστικό  |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά πέντε όρους (απρόθετους ή εμπρόθετους) του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση (5 μονάδες) και να αναφέρετε τον ρηματικό τύπο που προσδιορίζουν (5 μονάδες).

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε τα δύο απαρέμφατα του κειμένου και να κάνετε την πλήρη συντακτική τους αναγνώριση συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

| Απαρέμφατο | Είδος<br>Απαρεμφάτου | Υποκείμενο<br>Απαρεμφάτου | Ταυτοπροσωπία<br>ή<br>Ετεροπροσωπία | Αντικείμενο<br>Απαρεμφάτου |
|------------|----------------------|---------------------------|-------------------------------------|----------------------------|
|            |                      |                           |                                     |                            |

|  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|
|  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ XIII, ΜΑΘΗΜΑ XIV

#### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt. Quia ille metum exercitus Rōmāni vicerat, imperātor adversarios vincere potuit!

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit . Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' από το κείμενο με τις λέξεις της στήλης Β' της Νέας Ελληνικής που είναι ετυμολογικά συγγενείς. Τρεις λέξεις από την στήλη β' περισσεύουν:

| ΣΤΗΛΗ Α (ΛΕΞΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ) | ΣΤΗΛΗ Β (ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ) |
|---------------------------|------------------------------------|
| 1 illustrem               | α φάτσα                            |
| 2 dederunt                | β λουστραδόρος                     |
| 3 imperator               | γ βροτός                           |
| 4 facie                   | δ εντολοδότης                      |
| 5 mortui                  | ε ιμπεριαλιστής                    |
|                           | στ σερβίτσιο                       |
|                           | ζ ανθρωπιστής                      |
|                           | η λιμπρέτο                         |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Στο απόσπασμα του β' κειμένου (Ibi...mortui) να εντοπίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

| Ομοιόπτωτος<br>Ονοματικός<br>προσδιορισμός<br>λέξη στο κείμενο<br>(μονάδες 5) | Συντακτική λειτουργία<br>ομοιόπτωτου<br>προσδιορισμού<br>(μονάδες 2,5) | Λέξη που προσδιορίζει<br>(μονάδες 2,5) |
|-------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
|                                                                               |                                                                        |                                        |
|                                                                               |                                                                        |                                        |
|                                                                               |                                                                        |                                        |
|                                                                               |                                                                        |                                        |
|                                                                               |                                                                        |                                        |

(Μονάδες 10)

β. Στην περίοδο λόγου Respondit ille se esse Orcum να εντοπίσετε το απαρέμφατο (μονάδες 2), το είδος του απαρεμφάτου (μονάδες 2), να δηλώσετε το υποκείμενό του (μονάδες 4) και να αιτιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 2).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat.

β) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λατινική λέξη από τα κείμενα που σας δόθηκαν που έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις παρακάτω νεοελληνικές λέξεις, συμπληρώνοντας τον πίνακα που ακολουθεί.

| Νεοελληνική λέξη | Συγγενής ετυμολογικά λατινική λέξη στο κείμενο |
|------------------|------------------------------------------------|
| επικός           |                                                |
| επταπλάσιο       |                                                |
| τανάλια          |                                                |
| πατερναλιστικός  |                                                |
| φεμινίστρια      |                                                |

**Μονάδες 10**

B.6.α. Στο β' κείμενο στο απόσπασμα «Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni laedit» εντοπίστε πέντε λέξεις, οι οποίες βρίσκονται σε γενική πτώση, και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, αναφέροντας την συντακτική λειτουργία καθεμιάς και τον όρο που προσδιορίζει:

| Λέξη στο κείμενο σε γενική | Συντακτική λειτουργία | Λέξη που προσδιορίζει |
|----------------------------|-----------------------|-----------------------|
|                            |                       |                       |
|                            |                       |                       |
|                            |                       |                       |
|                            |                       |                       |
|                            |                       |                       |

(Μονάδες 10)

β. Εξαρτήστε την παρακάτω περίοδο λόγου από την φράση: Cicero tradit, μετατρέποντας το ρήμα της πρότασης που σας δίνεται σε απαρέμφατο (4 μονάδες), επιφέροντας τις απαραίτητες αλλαγές στο υποκείμενο ( 2 μονάδες) και στις λέξεις που το προσδιορίζουν (4 μονάδες).

Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Hannibal, dux Carthaginiensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginienses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το κείμενο.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης A τη μία από τις δύο λέξεις της στήλης B με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής:

| A         | B                              |
|-----------|--------------------------------|
| superavit | i. υπεράνω<br>ii. σουπλά       |
| cladem    | i. κλάμα<br>ii. κλάσμα         |
| agro      | i. αγορά<br>ii. αγρότης        |
| expedivit | i. εξπρεσιονισμός<br>ii. ποδιά |
| complevit | i. κομπλέ<br>ii. κόμπος        |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|       |                       |
|-------|-----------------------|
| natus | είναι ..... στο ..... |
| vī    | είναι ..... στο ..... |



|              |                       |
|--------------|-----------------------|
| Fabii Maximi | είναι ..... στο ..... |
| bellum       | είναι ..... στο ..... |
| cum Romanis  | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedivit.»: να εντοπίσετε στην πρόταση τον όρο που εκφράζει αυτοπάθεια (2 μονάδες), να χαρακτηρίσετε το είδος της (2 μονάδες) και να δικαιολογήσετε γιατί έχουμε αυτό το είδος αυτοπάθειας (6 μονάδες).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet.

β) Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuīto dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία λέξη της Λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής:

| ΣΤΗΛΗ Α΄<br>Λατινική | ΣΤΗΛΗ Β΄<br>Νέα Ελληνική |
|----------------------|--------------------------|
| 1.                   | μαρίνα                   |
| 2.                   | ρήγας                    |
| 3.                   | σκόπελος                 |
| 4.                   | δεικτικός                |
| 5.                   | θριαμβολογώ              |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω όρων συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:

| Όροι:  | Συντακτικός ρόλος:    |
|--------|-----------------------|
| iratus | είναι ..... στο ..... |
| se     | είναι ..... στο ..... |
| filiae | είναι ..... στο ..... |
| eam    | είναι ..... στο ..... |
| nomine | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπιστούν (4 μονάδες) και να αναγνωριστούν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί των κειμένων (6 μονάδες).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Apud antīquos Rōmānos concordia maxima sed avaritia minima erat. Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δύο λέξεις της Νέας ελληνικής που προτείνονται στη στήλη Β, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A        | B                             |
|----------|-------------------------------|
| minima   | i. μινιατούρα<br>ii. μηνιαίος |
| domi     | i. δρόμος<br>ii. δωμάτιο      |
| pericula | i. περίγελος<br>ii. πειρατής  |
| vulnere  | i. ουλή<br>ii. ουλαμός        |
| punire   | i. πόνος<br>ii. ποινή         |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τους συντακτικούς όρους από τη στήλη Β'. Στη Β' στήλη υπάρχουν τρεις όροι οι οποίοι δεν αντιστοιχούν στις λέξεις της στήλης Α:

| A            | B                                              |
|--------------|------------------------------------------------|
| 1. magnifici | i. Εμπρόθετος προσδιορισμός της αυτοπάθειας    |
| 2. inter se  | ii. Αφαιρετική της αιτίας                      |
| 3. iustitia  | iii. Αφαιρετική του τρόπου                     |
| 4. Illis     | iv. Εμπρόθετος προσδιορισμός της αλληλοπάθειας |
| 5. dolore    | v. Αφαιρετική της αναφοράς                     |
|              | vi. Έμμεσο αντικείμενο στο aperit              |
|              | vii. Κατηγορούμενο στο Romani                  |
|              | viii. Κατηγορούμενο στο erant.                 |

(Μονάδες 10)

β) Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt.

Να τραπεί η περίοδος από την ενεργητική σύνταξη στην παθητική (μονάδες 7) και να δικαιολογηθεί ο τύπος του ποιητικού αιτίου (μονάδες 3).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ XIII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Sed venti pontum turbant et Aenean in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna expīrat.

β) Sulpicius Gallus legātus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerēbat. Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις τρεις ελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής.

|         |              |
|---------|--------------|
| regina  | ρήγας        |
|         | ρίγος        |
|         | ρήγμα        |
| navigat | ναυσιπλοΐα   |
|         | αυτοκρατορία |
|         | άφταστος     |
| nocte   | νηστικός     |
|         | νυκτερινός   |
|         | νηκτικός     |
| motibus | μοτοποδήλατο |
|         | μεταφορικός  |
|         | μετακίνηση   |
| pugnam  | πυκνότητα    |

|  |          |
|--|----------|
|  | πυξίδα   |
|  | πυγμαχία |

**Μονάδες 10**

Β. 6. α) Να εντοπίσετε το ρήμα και να αναγνωρίσετε συντακτικά τους υπόλοιπους όρους στην παρακάτω περίοδο λόγου: Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat.

|  |                            |
|--|----------------------------|
|  | Είναι το ρήμα της πρότασης |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |
|  | Είναι.....στο.....         |

(μονάδες 10)

β) Να μετατρέψετε την κύρια πρόταση «Ibi Didō regīna novam patriam fundat» σε απαρεμφατική με εξάρτηση από το «Vergilius narrat...», κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές (6 μονάδες). Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (4 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ VII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat.

β) Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis; hostes enim de collibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις λέξεις της Β' στήλης που έχουν ετυμολογική συγγένεια. Δύο λέξεις της Β' στήλης δεν σχετίζονται ετυμολογικά με λέξεις της Α' στήλης:

| A            | B                 |
|--------------|-------------------|
| 1. dolo      | i. ναυαγός        |
| 2. sociis    | ii. δουλειά       |
| 3. navigat   | iii. βερμπαλισμός |
| 4. verbis    | iv. πόρος         |
| 5. importāre | v. σοσιαλιστής    |
|              | vi. σοκολάτα      |
|              | vii. δόλιος       |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες κυκλώνοντας ανάλογα.

- i. Anchīsae: Κατηγορούμενο στο filius

Σ-Λ



- ii. cum sociis: Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει συνοδεία. Προσδιορίζει το  
navigat. Σ-Λ
- iii. ad Italiam: Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο.  
Προσδιορίζει το navigat. Σ-Λ
- iv. venti: Υποκείμενο στο ρήμα turbant Σ-Λ
- v. regina: Υποκείμενο στο ρήμα fundat Σ-Λ
- vi. insidias: Άμεσο αντικείμενο στο renarrat Σ-Λ
- vii. importāre: Υποκείμενο στο iubet Σ-Λ
- viii. Hostes (το πρώτο): Υποκείμενο στο audio Σ-Λ
- ix. cavēre: Αντικείμενο στο debetis. Σ-Λ
- x. caedem: Αντικείμενο στο perpetrāre Σ-Λ

(Μονάδες 10)

β) Οι όροι όσων προτάσεων χαρακτηρίστηκαν ως λανθασμένες να χαρακτηριστούν με τη σωστή συντακτική αναγνώριση δηλώνοντας και τον όρο που προσδιορίζουν.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ VII****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventure audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debētis; hostes enim de collibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης A την ελληνική λέξη της στήλης B που δεν είναι ετυμολογικά συγγενής:

| A            | B                                            |
|--------------|----------------------------------------------|
| a. magnifici | I. μεγαλείο<br>II. μεγαλομανής<br>III. μάγος |
| b. domi      | I. δώμα<br>II. δόντι<br>III. δωμάτιο         |
| c. pericula  | I. κουλούρι<br>II. πείρα<br>III. πειρατής    |

|           |                                                    |
|-----------|----------------------------------------------------|
| d. castra | I. καστροπολιτεία<br>II. κάστορας<br>III. καστράκι |
| e. audio  | I. διόδια<br>II. ωτίτιδα<br>III. ωτοασπίδες        |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                     |                      |
|---------------------|----------------------|
| deorum:             | είναι ..... στο..... |
| audaciā:            | είναι ..... στο..... |
| propter sapientiam: | είναι ..... στο..... |
| eos:                | είναι ..... στο..... |
| militum:            | είναι ..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) in castra: να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές, ώστε ο εμπρόθετος να δηλώνει τη στάση σε τόπο.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Χ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Aenēas bellum ingens geret in Italiā. Populos ferōces contundet, mores eis impōnet et moenia condet. Tu Aenēam ad caelum feres. Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Romulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet.

β) L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum pastries cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?»

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν που έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις παρακάτω νεοελληνικές λέξεις, συμπληρώνοντας τον πίνακα που ακολουθεί.

| Νεοελληνική λέξη | Συγγενής ετυμολογικά λατινική λέξη |
|------------------|------------------------------------|
| αμυντικός        |                                    |
| σιέλ             |                                    |
| δυϊσμός          |                                    |
| εσπερινός        |                                    |
| κουρσάρος        |                                    |

**Μονάδες 10**

B.6.α. Στην στήλη β' να συμπληρώσετε τα αντικείμενα των ρημάτων που σας δίνονται (στήλη α'), να χαρακτηρίσετε όσα από αυτά τα αντικείμενα είναι άμεσα ή έμμεσα (στήλη β') (μονάδες 6) και τα ρήματα ως μονόπτωτα ή δίπτωτα (μονάδες 4).

| Στήλη α' | Στήλη β'                        | Στήλη γ'            |
|----------|---------------------------------|---------------------|
| Ρήμα     | Αντικείμενο<br>(Άμεσο / Έμμεσο) | Μονόπτωτο / Δίπτωτο |

|            |  |  |
|------------|--|--|
| impōnet    |  |  |
| transferet |  |  |
| nutriet    |  |  |
| dedit      |  |  |

(Μονάδες 10)

β. Να μετατρέψετε τα ρήματα της παρακάτω περιόδου λόγου σε απαρέμφατα ενεστώτα (μονάδες 2+2+2) εξαρτώμενα από το Aeneas debet. Στη συνέχεια να δηλώσετε το υποκείμενο των απαρεμφάτων και να το αιτιολογήσετε (μονάδες 4).

Populos ferōces contundet, mores eis impōnet et moenia condet.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat.

β) Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit».

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

### Μονάδες 20

B.2. Να βρείτε με ποια λέξη από το ζεύγος νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β' που σας δίνεται έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α'. ]

| ΣΤΗΛΗ Α' | ΣΤΗΛΗ Β'                             |
|----------|--------------------------------------|
| poëta    | i. πραγματοποιώ<br>ii. πραγματώνω    |
| agros    | i. αγαθοεργία<br>ii. αγροκαλλιέργεια |
| animum   | i. απάνεμος<br>ii. απάνθρωπος        |
| domum    | i. υποδομή<br>ii. υπόδειγμα          |
| vesperum | i. καλημέρα<br>ii. καλησπέρα         |

### Μονάδες 10

B.6.α.) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

|          |                       |
|----------|-----------------------|
| poëta    | είναι ..... στο ..... |
| vitae    | είναι ..... στο ..... |
| in locis | είναι ..... στο ..... |
| filiae   | είναι ..... στο ..... |

|         |                       |
|---------|-----------------------|
| tristis | είναι ..... στο ..... |
|---------|-----------------------|

Μονάδες 10

β) *Ultimis annis vitae suae*: από τους όρους που σας δίνονται να εντοπίσετε ποιος δηλώνει αυτοπάθεια, προσδιορίζοντας αν αυτή είναι ευθεία/άμεση ή πλάγια/έμμεση (μονάδες 4). Στη συνέχεια να αντικαταστήσετε τον όρο που δηλώνει αυτοπάθεια με την κατάλληλη αντωνυμία, ώστε να δηλώνεται κτήση χωρίς αυτοπάθεια (μονάδες 6), επισημαίνοντας και τη νοηματική διαφορά που προκύπτει.

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Χ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

**α)** Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet.

**β)** Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

**A.** Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

**B.2.** Να βρείτε στα λατινικά αποσπάσματα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: ρήγας, ανωφέρεια, εξώπορτα, ονοματολόγιο, ομοπάτριος.

**Μονάδες 10**

**B.6.α)** Να επιλέξετε για τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' τη σωστή συντακτική λειτουργία από αυτές που προτείνονται στη στήλη Β', δηλώνοντας και τη λέξη από την οποία εξαρτώνται.

| ΣΤΗΛΗ Α' | ΣΤΗΛΗ Β'                                                                                                                    |
|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| filius   | i είναι επιθετικός προσδιορισμός στο.....<br>ii είναι παράθεση στο.....<br>iii είναι επεξήγηση στο.....                     |
| Rōmānis  | i είναι αντικείμενο στο.....<br>ii είναι δοτική προσωπική κτητική στο.....<br>iii είναι δοτική προσωπική χαριστική στο..... |
| Belli    | i είναι γενική κτητική στο.....<br>ii είναι γενική του δημιουργού στο.....<br>iii είναι γενική του τόπου στο.....           |
| nomine   | i είναι γενική της ιδιότητας στο.....<br>ii είναι αφαιρετική της ιδιότητας στο.....                                         |



|          |                                                                                                                                                                                                |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|          | iii είναι αφαιρετική του τρόπου στο.....                                                                                                                                                       |
| ex dicto | i είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο.....<br>ii είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου στο.....<br>iii είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του ποσού στο..... |

(μονάδες 10)

**B.6.β)** Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Να εξαρτήσετε την πρόταση που είναι μέσα σε εισαγωγικά από το δοθέν ρήμα dixit δημιουργώντας απαρεμφατική σύνταξη (μονάδες 6) και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου που δημιουργήσατε (μονάδες 4).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΥ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.

β) Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit. Paucis post diēbus res ipsa fidem somnii confirmāvit. Nam Octaviānus supplicio capitis eum adfēcit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ με τις λέξεις της στήλης Β΄ που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 λέξεις από τη στήλη Α΄ περισσεύουν)

| A΄        | B΄           |
|-----------|--------------|
| fortūnam  | ουμανισμός   |
| terrā     | καπιταλισμός |
| poētam    | ιδεαλισμός   |
| epistulis | παραδοσιακός |
| homine    | επιστολή     |
| viderant  |              |
| dedit     |              |
| capitis   |              |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Στο 2<sup>ο</sup> απόσπασμα να εντοπίσετε πέντε (5) αντικείμενα ρήματος σε πλάγια πτώση και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

| Αντικείμενο | Πτώση | Ρήμα το οποίο συμπληρώνει |
|-------------|-------|---------------------------|
|             |       |                           |
|             |       |                           |
|             |       |                           |
|             |       |                           |
|             |       |                           |

(μονάδες 10)

β) Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā: Να εντοπίσετε τους 2 επιθετικούς προσδιορισμούς και να τους αντικαταστήσετε με δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XII, XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam.

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

Εσπερία (: η Δυτική Ευρώπη), πλεκτάνη, δώρο, ανεμιστήρας, φατσούλα

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|             |                       |
|-------------|-----------------------|
| Tertia      | είναι ..... στο ..... |
| tristiculam | είναι ..... στο ..... |
| somno       | είναι ..... στο ..... |
| facie       | είναι ..... στο ..... |
| nomen(que)  | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «...sed animadvertit eam esse tristiculam.», «Respondit ille se esse Orcum.»: ποιο είναι το υποκείμενο των ειδικών απαρεμφάτων («esse», «esse») και σε ποια πτώση βρίσκεται το καθένα (4 μονάδες); Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγετε όσον αφορά την πτώση του υποκειμένου του ειδικού απαρεμφάτου στη λατινική γλώσσα (6 μονάδες);

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ X, ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit.

β) Hannibal, dux Carthaginiensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις λέξεις της Β' στήλης που έχουν ετυμολογική συγγένεια. Τρεις λέξεις της Β' στήλης δεν σχετίζονται ετυμολογικά με λέξεις της Α' στήλης:

| A             | B                   |
|---------------|---------------------|
| 1. Martia     | i. αγοράζω          |
| 2. Romanos    | ii. χρυσελεφάντινος |
| 3. dux        | iii. αγρότης        |
| 4. elephantis | iv. ελεύθερος       |
| 5. agro       | v. ρωμαϊκός         |
|               | vi. δουκάτο         |
|               | vii. μαρτιάτικος    |
|               | viii. μαρίνα        |

**Μονάδες 10**

B.6. Από τις δύο κάθε φορά προτεινόμενες απαντήσεις να επιλέξετε τη σωστή.

- i. filios: αντικείμενο στο pariet ή υποκείμενο στο pariet;
- ii. Martia: αντικείμενο στο condet ή ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο moenia;
- iii. dux: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο Hannibal ή παράθεση στο Hannibal;
- iv. Postea: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο (χρονική ακολουθία) και προσδιορίζει το transiit ή επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο και προσδιορίζει το Alpes;
- v. cum elephantis: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει συνοδεία και προσδιορίζει το transiit ή Αντικείμενο στο transiit;
- vi. in Italiā: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο και προσδιορίζει το fuit ή εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο και προσδιορίζει το fuit;
- vii. Populus: υποκείμενο στο audīvit ή ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο Rōmānus;
- viii. cladem: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο Cannensem ή Αντικείμενο στο audīvit;
- ix. ex insidiis: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει απομάκρυνση (χωρισμό) και προσδιορίζει το expedīvit ή εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αιτία και προσδιορίζει το expedīvit;
- x. se: υποκείμενο στο expedīvit ή αντικείμενο στο expedīvit;

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XIII****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης A με τις λέξεις της στήλης B που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 λέξεις από τη στήλη A περισσεύουν).

| A           | B            |
|-------------|--------------|
| stat        | μάστορας     |
| ministri    | σερβίτσιο    |
| magistratus | πυγμή        |
| servi       | μοτοποδήλατο |
| motibus     | παράσταση    |
| modo        |              |
| pugnam      |              |
| illustrem   |              |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε συντακτικά πέντε ονοματικούς ετερόπτωτους προσδιορισμούς στο πρώτο απόσπασμα, καταγράφοντας παράλληλα και τον όρο τον οποίο προσδιορίζουν.

(μονάδες 10)

β) Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis: να μετατρέψετε την κύρια πρόταση σε απαρεμφατική, με εξάρτηση από το “Cicero dicit”, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές (6 μονάδες). Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (4 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Romani in suppliciis deorum magnifici sed domi parci erant. Iustitia inter se certabant et patriam curabant. In bello pericula audacia propulsabant et beneficiis amicitias parabant. Delecti consultabant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) Respondit ille se esse Orcum. Turn terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit. Paucis post diēbus res ipsa fidem somnii confirmāvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία λέξη της Λατινικής με ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής:

| ΣΤΗΛΗ Α΄<br>Λατινική | ΣΤΗΛΗ Β΄<br>Νέα Ελληνική |
|----------------------|--------------------------|
| 1.                   | δώμα                     |
| 2.                   | ρέμπελος                 |
| 3.                   | ουμανισμός               |
| 4.                   | βιντεοσκόπηση            |
| 5.                   | απόδοση                  |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να εντοπίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω όρων συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα:

| Όροι:              | Συντακτικός ρόλος:    |
|--------------------|-----------------------|
| in suppliciis      | είναι ..... στο ..... |
| parci              | είναι ..... στο ..... |
| inter se           | είναι ..... στο ..... |
| propter sapientiam | είναι ..... στο ..... |
| se (dedit)         | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «Respondit ille se esse Orcum»: Να αναγνωρίσετε το είδος του απαρεμφάτου (μονάδες 2), να εντοπίσετε το υποκείμενο του απαρεμφάτου (μονάδες 3) και να αιτιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 5).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

β) L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es?

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να διαγράψετε τη νεοελληνική λέξη στη στήλη Β' που δεν έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α'.

| ΣΤΗΛΗ Α' | ΣΤΗΛΗ Β'                      |
|----------|-------------------------------|
| poëta    | ποιητικός, ποίηση, ποικιλία   |
| plenae   | πλήγμα, αναπλήρωση, πληρότητα |
| gelidā   | ζελέ, ζελατίνα, ζέση          |
| miseriae | μίζερος, μίανση, μιζέρια      |
| cucurrit | κουράγιο, κούρσα, κουρσεύω    |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) «Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat» και «L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia [...]». Στα αποσπάσματα που σας δόθηκαν να εντοπίσετε πέντε ομοιόπτωτους προσδιορισμούς και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

| Ομοιόπτωτος προσδιορισμός | Συντακτική λειτουργία |
|---------------------------|-----------------------|
| 1. ....                   | είναι ..... στο ..... |
| 2. ....                   | είναι ..... στο ..... |
| 3. ....                   | είναι ..... στο ..... |

|         |                       |
|---------|-----------------------|
| 4. .... | είναι ..... στο ..... |
| 5. .... | είναι ..... στο ..... |

(Μονάδες 10)

β) «Ut domum ad vesperum rediit»: χρησιμοποιώντας το ουσιαστικό domum της παραπάνω φράσης, να επιλέξετε την κατάλληλη πτώση του, ώστε να δηλωθεί η στάση σε τόπο και η απομάκρυνση από τόπο.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Gloriae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

β) Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία λατινική λέξη της στήλης A με τη λέξη της στήλης B με την οποία συγγενεύει ετυμολογικά (δύο λέξεις της στήλης A περισσεύουν):

| A        | B             |
|----------|---------------|
| epicus   | αγρανάπαυση   |
| clarus   | σαμπανιζέ     |
| Campania | ανόμοιος      |
| agros    | επικολυρικός  |
| animum   | ανεμοδαρμένος |
| similem  |               |
| nomen    |               |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|         |                       |
|---------|-----------------------|
| pulchri | είναι ..... στο ..... |
| annis   | είναι ..... στο ..... |
| Gloriae | είναι ..... στο ..... |
| Quem    | είναι ..... στο ..... |

|                                     |                       |
|-------------------------------------|-----------------------|
| eius (στο 2 <sup>ο</sup> απόσπασμα) | είναι ..... στο ..... |
|-------------------------------------|-----------------------|

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε -στο δεύτερο απόσπασμα- τα απαρέμφατα και τα ρήματα από τα οποία αυτά εξαρτώνται (4 μονάδες) και να εξηγήσετε αν έχουμε το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας για κάθε περίπτωση (6 μονάδες).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna expīrat.

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να βρείτε στα αποσπάσματα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: βεντάλια, τουρμπίνα, ναύκληρος, μεγάλος, φάτσα.

**Μονάδες 10**

B. 6. α) «Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda.» Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά πέντε (5) επιρρηματικούς προσδιορισμούς (εμπρόθετους προσδιορισμούς, επιρρήματα, πλάγιες πτώσεις ουσιαστικών). (μονάδες 5) Να καταγράψετε, επίσης, τους όρους στους οποίους αναφέρονται. (μονάδες 5)

(μονάδες 10)

β) «Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda.» Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος (μονάδες 2) και τον συντακτικό της ρόλο (μονάδες 2). Να σχολιάσετε, επίσης, τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγεται (μονάδα 1), σε συνδυασμό με την εκφορά της (μονάδα 1) και τα

μόρια/επιρρήματα (στην κύρια και στη δευτερεύουσα) που συνήθως τον συνοδεύουν (μονάδες 2).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) In eā civitatē, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.

β) Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestātē. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur. Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt, quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια λέξη από το ζεύγος νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β' που σας δίνεται έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α'.

| ΣΤΗΛΗ Α'  | ΣΤΗΛΗ Β'         |
|-----------|------------------|
| boni      | i. μπουνάτσα     |
|           | ii. μπουμπουνητό |
| animus    | i. ανεμοθύελλα   |
|           | ii. θυελλώδης    |
| stat      | i. σκασιαρχείο   |
|           | ii. σταθερός     |
| pedibus   | i. ποδόσφαιρο    |
|           | ii. ορθοστασία   |
| desiliunt | i. σαλπάρω       |
|           | ii. σαλτάρω      |

**Μονάδες 10**

B.6.α. Στα αποσπάσματα «In eā civitatē...servant» (α' κείμενο) «Equestribus...effeminantur» (β' κείμενο) να εντοπίσετε 5 απρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

Στη συνέχεια να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, τοποθετώντας τις λέξεις από το κείμενο στη στήλη α' (μονάδες 2,5), δηλώνοντας στη στήλη β' τον τρόπο (επίρρημα ή πλάγια

πτώση) που εκφέρονται (μονάδες 2,5), συμπληρώνοντας στη στήλη γ' τη συντακτική λειτουργία της λέξης (μονάδες 2,5) και αναφέροντας στη στήλη δ' τη λέξη που προσδιορίζει (μονάδες 2,5).

| στήλη α'                                                                    | στήλη β'                                                      | στήλη γ'                                  | στήλη δ'                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Απρόθετος<br>επιρρηματικός<br>προσδιορισμός στο<br>κείμενο<br>(μονάδες 2,5) | Τρόπος εκφοράς<br>(επίρρημα /πλάγια<br>πτώση<br>(μονάδες 2,5) | Συντακτική<br>λειτουργία<br>(μονάδες 2,5) | Λέξη που<br>προσδιορίζει<br>(μονάδες 2,5) |
|                                                                             |                                                               |                                           |                                           |
|                                                                             |                                                               |                                           |                                           |
|                                                                             |                                                               |                                           |                                           |
|                                                                             |                                                               |                                           |                                           |
|                                                                             |                                                               |                                           |                                           |

(Μονάδες 10)

β. Στην παρακάτω πρόταση να εντοπίστε το ποιητικό αίτιο (μονάδες 1), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς του (μονάδες 1). Στη συνέχεια να συντάξετε το ρήμα *sinunt* με ενεργητικό απαρέμφατο (μονάδες 6) και να αιτιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου (μονάδες 2)

*Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt.*

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ II, ΜΑΘΗΜΑ XII

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Sed venti pontum turbant et Aenean in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna expīrat.

β) L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit».

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις τρεις ελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής.

|          |            |
|----------|------------|
| venti    | βεντέτα    |
|          | βεντάλια   |
|          | βενζίνη    |
| pontum   | ποντοπόρος |
|          | ποταπός    |
|          | πόνος      |
| domum    | οικοδομή   |
|          | ντομάτα    |
|          | ντόμινο    |
| vesperum | εσπερινός  |
|          | βεστιάριο  |
|          | σπουδές    |
| pater    | πατρικός   |

|  |        |
|--|--------|
|  | πατάρι |
|  | πατάτα |

**Μονάδες 10**

Β. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|       |                     |
|-------|---------------------|
| ibi:  | είναι..... στο..... |
| rege: | είναι..... στο..... |
| eam:  | είναι..... στο..... |
| tibi: | είναι..... στο..... |
| mi:   | είναι..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) Ibi Didō regīna novam patriam fundat: Να μετατρέψετε τη ενεργητική σύνταξη της πρότασης στην αντίθετή της.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

**ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini, laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit.

β) Germanorum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militaris consistit. Germani non student agriculturae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistratus creantur cum vitae necisque potestate.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης A μια από τις τρεις νεοελληνικές λέξεις της στήλης B με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A             | B                                |
|---------------|----------------------------------|
| regum         | διάρρηξη<br>ρηγόπουλο<br>ρίγος   |
| modo          | μοντέλο<br>μοτίβο<br>μοτοσυκλέτα |
| frigidissimis | φρίκη<br>φροντίδα                |

|          |                               |
|----------|-------------------------------|
|          | ρίγος                         |
| pelles   | πέλμα<br>πελάτης<br>ανάπλαση  |
| lavantur | λήψη<br>λουτρόπολη<br>λαβράκι |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Στα παραπάνω αποσπάσματα να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά πέντε (5) ονοματικούς ετερόπτωτους προσδιορισμούς. Να καταγράψετε, επίσης, τους όρους στους οποίους αναφέρονται.

(μονάδες 10)

β) «Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte»: να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος (μονάδες 2) και τον συντακτικό της ρόλο (μονάδες 2). Να σχολιάσετε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγεται (μονάδες 2) καθώς και την εκφορά της (μονάδες 2).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) XVII(septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

β) Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur. Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δύο λέξεις της Νέας ελληνικής που προτείνονται στη στήλη Β, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| ΣΤΗΛΗ Α        | ΣΤΗΛΗ Β                     |
|----------------|-----------------------------|
| 1.agros        | i. αγροτεμάχιο<br>ii. αγορά |
| 2.animum       | i. ανόητος<br>ii. άνεμος    |
| 3.monumentum   | i. μνημείο<br>ii. αμαθής    |
| 4.vinum        | i. ζύθος<br>ii. οινοποιός   |
| 5.effeminantur | i. θηλιά<br>ii. θηλυκός     |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να εντάξετε στον πίνακα που ακολουθεί τις τέσσερις (4) αφαιρετικές (εμπρόθετες ή απρόθετες) του 1<sup>ου</sup> αποσπάσματος που προσδιορίζουν ρήματα, να τις χαρακτηρίσετε και να αναφέρετε τον ρηματικό τύπο που προσδιορίζουν.

| Απρόθετη<br>αφαιρετική | Ρηματικός τύπος<br>που προσδιορίζεται | Εμπρόθετη<br>αφαιρετική | Ρηματικός τύπος που<br>προσδιορίζεται |
|------------------------|---------------------------------------|-------------------------|---------------------------------------|
|                        |                                       |                         |                                       |
|                        |                                       |                         |                                       |

(Μονάδες 10)

**B.6.β)** Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt: α) Να δικαιολογήσετε τη σύνταξη του ρήματος sino με παθητικό απαρέμφατο (μον.4) β) Να αντικαταστήσετε το παθητικό απαρέμφατο από το αντίστοιχο ενεργητικό και να δικαιολογήσετε τις αλλαγές που θα προκύψουν (μον.4+2)

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**



## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Ovidius poēta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.

β) Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

ποιητικότητα, υπερπόντιος, πληθυσμιακός, ναυτιλία, πατρώος

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αντιστοιχίσετε τους όρους της στήλης Α με τον συντακτικό τους ρόλο στη στήλη Β. Στη στήλη Β υπάρχουν πέντε συντακτικοί ρόλοι που δεν αντιστοιχούν σε κάποιον από τους όρους της στήλης Α.

| A             | B                                                              |
|---------------|----------------------------------------------------------------|
| 1. querelarum | i. Άμεσο αντικείμενο στο renarrat                              |
| 2. amica      | ii. Γενική υποκειμενική στο plenae                             |
| 3. dolo       | iii. Απρόθετη αφαιρετική (οργανική) του τρόπου στο expugnant   |
| 4. regina     | iv. Έμμεσο αντικείμενο στο renarrat                            |
| 5. insidias   | v. Κατηγορούμενο στο Musa μέσω του συνδετικού ρήματος est      |
|               | vi. Γενική αντικειμενική στο plenae                            |
|               | vii. Ομοιόπτωτος προσδιορισμός, επεξήγηση στο Dido             |
|               | viii. Κατηγορούμενο στο poetae μέσω του συνδετικού ρήματος est |
|               | ix. Απρόθετη αφαιρετική (οργανική) της ιδιότητας στο expugnant |

|  |                                                 |
|--|-------------------------------------------------|
|  | χ. Ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Dido |
|--|-------------------------------------------------|

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε στα αποσπάσματα πέντε προσδιορισμούς του τόπου (π.χ. εμπρόθετοι προσδιορισμοί με την ίδια ή διαφορετική πρόθεση, τοπικά επιρρήματα, πλάγιες πτώσεις ουσιαστικών) (Μονάδες 5) και να τους χαρακτηρίσετε συντακτικά αναφέροντας και τον όρο που προσδιορίζει ο καθένας (Μονάδες 5).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat. Regīna Aenēan amat et Aenēas regīnam. Denique Aenēas in Italiam navigat et regīna expīrat.

β) Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

### Μονάδες 20

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β' που είναι ετυμολογικά συγγενείς με τις λατινικές λέξεις της στήλης Α'. Πέντε λέξεις της στήλης Α' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'         | ΣΤΗΛΗ Β'        |
|------------------|-----------------|
| 1. pontum        | i. ναυσιπλοΐα   |
| 2. portant       | ii. πεζικό      |
| 3. novam         | iii. λακτόζη    |
| 4. navigat       | iv. υπερπόντιος |
| 5. agricultūrae  | v. ρίγος        |
| 6. lacte         |                 |
| 7. carne         |                 |
| 8. frigidissimis |                 |
| 9. potestāte     |                 |
| 10. pedibus      |                 |

### Μονάδες 10

B.6.α.) Να βρείτε τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω όρων των κειμένων που σας δόθηκαν:

|              |                       |
|--------------|-----------------------|
| 1. regīnae   | είναι ..... στο ..... |
| 2. Graecōrum | είναι ..... στο ..... |
| 3. caseo     | είναι ..... στο ..... |

|          |                       |
|----------|-----------------------|
| 4. Locis | είναι ..... στο ..... |
| 5. iners | είναι ..... στο ..... |

(μονάδες 10)

β) «(Germani) lacte, caseo et carne nutriuntur» και «[...] in fluminibus lavantur»: στις παραπάνω προτάσεις, να μετατρέψετε τα ρήματα στην ενεργητική φωνή και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να δηλωθεί με άλλο τρόπο η άμεση αυτοπάθεια.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ XIV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Apud antīquos Rōmānos concordia maxima sed avaritia minima erat. Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

β) Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να διαγράψετε όποια από τις νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β΄ δεν έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λατινική λέξη της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄ | ΣΤΗΛΗ Β΄                               |
|----------|----------------------------------------|
| antīquos | αντικέρης, αντίκα, αντικείμενο         |
| minima   | μινιατούρα, μανόμετρο, μινιόν          |
| domi     | δοτικός, δωμάτιο, δώμα                 |
| pericula | πείρα, πειρατής, πειρασμός             |
| patriae  | πατριδολάτρης, πατριδογνωσία, προδότης |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, αναγνωρίζοντας τη συντακτική λειτουργία κάθε λέξης και τον όρο που προσδιορίζει

| Λέξη κειμένου | Συντακτική λειτουργία | Όρος που προσδιορίζεται |
|---------------|-----------------------|-------------------------|
| deorum        |                       |                         |
| iustitiā      |                       |                         |
| eis           |                       |                         |
| Athenas       |                       |                         |
| somno         |                       |                         |

(Μονάδες 10)

β) Στο απόσπασμα του α' κειμένου «Rōmāni...curābant» να εντοπίσετε την απρόθετη γενική που δηλώνει στάση σε τόπο (μονάδες 2) και τον εμπρόθετο επιρρηματικό προσδιορισμό που δηλώνει την αλληλοπάθεια (μονάδες 2). Στη συνέχεια να συμπληρώσετε τους παρακάτω πίνακες: Στον α' πίνακα να γράψετε τις άλλες επιρρηματικές αναφορές σε σχέση με τον ίδιο τύπο (μονάδες 2) και στο β' πίνακα να δηλώσετε την αλληλοπάθεια στα άλλα πρόσωπα (μονάδες 4):

α' πίνακας

| <b>Απρόθετη γενική στάση σε<br/>τόπο<br/>(μονάδες 2)</b> | <b>Κίνηση σε τόπο<br/>(μονάδες 1)</b> | <b>Απομάκρυνση από τόπο<br/>(μονάδες 1)</b> |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------------|
|                                                          |                                       |                                             |

β' πίνακας

| <b>Εμπρόθετος<br/>προσδιορισμός<br/>αλληλοπάθειας<br/>(μονάδες 2)</b> | <b>Εκφορά της<br/>αλληλοπάθειας (α'<br/>πρόσωπο)<br/>(μονάδες 2)</b> | <b>Εκφορά της<br/>αλληλοπάθειας (β'<br/>πρόσωπο)<br/>(μονάδες 2)</b> |
|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
|                                                                       |                                                                      |                                                                      |

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Mens et animus et consilium et sententia civitat̄is posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να συμπληρώσετε τη Στήλη Α΄ του πίνακα με μια λατινική λέξη από τα δύο αποσπάσματα που συνδέεται ετυμολογικά με κάθε μια από τις λέξεις της Στήλης Β΄:

| Στήλη Α΄ | Στήλη Β΄      |
|----------|---------------|
|          | δέσποινα      |
|          | γαλακτοκομικά |
|          | καρναβάλι     |
|          | καταπέλτης    |
|          | λουτήρας      |

**Μονάδες 10**

B. 6. α) Να επιλέξετε πέντε από τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς σε γενική που υπάρχουν στα δύο αποσπάσματα και στη συνέχεια να συμπληρώσετε τον πίνακα:

| Ετερόπτωτος<br>προσδιορισμός σε γενική<br>πτώση | Επιρρηματική σχέση που<br>δηλώνεται | Όρος στον οποίο<br>αναφέρεται |
|-------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------|
|                                                 |                                     |                               |

|  |  |  |
|--|--|--|
|  |  |  |
|  |  |  |
|  |  |  |
|  |  |  |
|  |  |  |

(μονάδες 10)

β) [...] magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

Στο παραπάνω απόσπασμα να γράψετε το εννοούμενο ποιητικό αίτιο (4 μονάδες) και να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική (6 μονάδες).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**



**ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΜΑΘΗΜΑ XII****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam.

β) Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuīto dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης A μια από τις τρεις νεοελληνικές λέξεις της στήλης B με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| A       | B                               |
|---------|---------------------------------|
| ferōces | θηριώδης<br>φεγγάρι<br>ρόκα     |
| sedēbam | σιδερώστρα<br>έδρανο<br>σεντόνι |
| stilus  | στίχος<br>στίγμα                |

|       |                                     |
|-------|-------------------------------------|
|       | στιλέτο                             |
| dedit | απόδοση<br>δέσιμο<br>δέμα           |
| dixit | δεξιόχειρας<br>απόδειξη<br>δηκτικός |

Μονάδες 10

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|           |                      |
|-----------|----------------------|
| tres:     | είναι ..... στο..... |
| filiae:   | είναι ..... στο..... |
| nomine:   | είναι ..... στο..... |
| multum:   | είναι ..... στο..... |
| triumphi: | είναι ..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) ex fortuito dicto: να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.

(μονάδες 10)

Μονάδες 20

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant.

β) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatīni laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε ποια νεοελληνική λέξη από το ζεύγος των λέξεων που σας δίνεται στη στήλη Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄     | ΣΤΗΛΗ Β΄                                |
|--------------|-----------------------------------------|
| 1. oppugnant | i. πυγμαχία<br>ii. πυξίδα               |
| 2. sociis    | i. σοβαροφάνεια<br>ii. σοσιαλδημοκρατία |
| 3. turbant   | i. τουρμπίνα<br>ii. τουλίπα             |
| 4. septimus  | i. εφάπτομαι<br>ii. έπταθλο             |
| 5. modo      | i. παλαίμαχος<br>ii. παλιομοδίτικος     |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ με τη συντακτική τους λειτουργία στη στήλη Β΄. Πέντε στοιχεία στη στήλη Β΄ περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α΄ | ΣΤΗΛΗ Β΄                                             |
|----------|------------------------------------------------------|
| 1. dolo  | i. γενική κτητική στις λέξεις<br>septimus & ultimus. |

|               |                                                                               |
|---------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| 2. cum nato   | ii. αφαιρετική οργανική του οργάνου στο ρήμα interficit.                      |
| 3. in Africam | iii. γενική διαιρετική στις λέξεις septimus & ultimus.                        |
| 4. regum      | iv. αφαιρετική οργανική του τρόπου στο ρήμα expugnant.                        |
| 5. cultro     | v. εμπρόθετος προσδιορισμός της κίνησης/κατεύθυνσης σε τόπο στο ρήμα portant. |
|               | vi. αφαιρετική οργανική του μέσου στο ρήμα interficit.                        |
|               | vii. εμπρόθετος προσδιορισμός της κοινωνίας στο ρήμα navigat.                 |
|               | viii. αφαιρετική οργανική του μέσου στο ρήμα expugnant.                       |
|               | ix. εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο ρήμα portant.             |
|               | x. εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στο ρήμα navigat.                   |

(μονάδες 10)

β) «Graeci Troiam oppugnant» και «Sed venti pontum turbant»: Να μετατρέψετε τις παραπάνω προτάσεις στην παθητική φωνή (μονάδες 6) και να δικαιολογήσετε σε κάθε περίπτωση την εκφορά του ποιητικού αιτίου (μονάδες 4).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΙV, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Repente Perseus calceis pennātis advolat; puellam videt et stupet formā puellae. Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat.

β) In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant. Delecti consultābant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.

γ) Sulpicius Gallus legātus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerēbat. Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α με τη λέξη της στήλης Β με την οποία συγγενεύει ετυμολογικά (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν):

| A        | B            |
|----------|--------------|
| videt    | ανεμίζω      |
| liberat  | διανυκτερεύω |
| pericula | βιδώνω       |
| nocte    | ιδεαλιστής   |
| animos   | ανελευθερία  |
|          | ανεμελιά     |
|          | πείραγμα     |

**Μονάδες 10**

B.6.α) «qui bellum adversus Persen regem gerebat»: να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους της προηγούμενης πρότασης.

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε στα αποσπάσματα που σας δόθηκαν τέσσερις προσδιορισμούς της αιτίας που εκφέρονται είτε εμπρόθετα είτε με πλάγια πτώση ουσιαστικού (4 Μονάδες). Στη συνέχεια να εντάξετε τον καθένα στον παρακάτω πίνακα ανάλογα με τον τρόπο εκφοράς του, δηλώνοντας ταυτόχρονα και τον όρο που προσδιορίζει (6 Μονάδες).

| Εμπρόθετος Προσδιορισμός | Πλάγια πτώση | Όρος που προσδιορίζει |
|--------------------------|--------------|-----------------------|
|                          |              |                       |
|                          |              |                       |
|                          |              |                       |
|                          |              |                       |

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VIII, ΚΕΙΜΕΝΟ XII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. Vale!

β) Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuīto dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα κείμενα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις λέξεις της Β' στήλης που έχουν ετυμολογική συγγένεια. Τρεις λέξεις της Β στήλης περισσεύουν.

| A          | B               |
|------------|-----------------|
| 1. tres    | i. καιρός       |
| 2. stilus  | ii. πατρότητα   |
| 3. ceras   | iii. τρίτος     |
| 4. videbis | iv. ιδέα        |
| 5. pater   | v. στιλό        |
|            | vi. τρέχω       |
|            | vii. στήλη      |
|            | viii. κηροπήγιο |

**Μονάδες 10**

B. 6. α)

Να αντιστοιχίσετε κάθε λέξη της λατινικής από την Α' στήλη με μία επιλογή από τις λέξεις της Β' στήλης σύμφωνα με τη σωστή συντακτική απάντηση.

| A          | B                                                                           |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| 1. feroces | i.ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός<br>ii.κατηγορούμενο του αντικειμένου |

|                |                                                                                                                                      |
|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. ad retia    | i.εμπρόθετος προσδιορισμός της<br>στάσης σε τόπο<br>ii.εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε<br>τόπο, ειδικότερα του πλησίον        |
| 3. venabulum   | i. υποκείμενο του ρήματος erat<br>ii. αντικείμενο του ρήματος erat                                                                   |
| 4. in montibus | i.εμπρόθετος προσδιορισμός της<br>κατεύθυνσης<br>ii.εμπρόθετος προσδιορισμός της<br>στάσης σε τόπο                                   |
| 5. triumphi    | i. γενική αντικειμενική ως ετερόπτωτος<br>προσδιορισμός στο spem<br>ii. γενική υποκειμενική ως ετερόπτωτος<br>προσδιορισμός στο spem |

(Μονάδες 10)

β) ex fortuito dicto : Να αναλυθεί ο επιθετικός προσδιορισμός σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**



**ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XIII****ΚΕΙΜΕΝΑ**

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant.

β) Sulpicius Gallus legātus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerēbat. Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat.

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

A. Να μεταφραστούν στη Νέα Ελληνική τα παραπάνω αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις λέξεις της στήλης Β που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (3 λέξεις από τη στήλη Α περισσεύουν).

| A        | B          |
|----------|------------|
| hiemāre  | λυχνάρι    |
| audio    | άνεμος     |
| legatus  | χιόνι      |
| nocte    | νυχτόβιος  |
| subito   | ωτοασπίδες |
| luna     |            |
| animos   |            |
| amiserat |            |

**Μονάδες 10**

Β. 6. α) Στο απόσπασμα «Caesar propter frumenti ... in Belgis remanere.» να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά πέντε (5) εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς. Να καταγράψετε, επίσης, τους όρους στους οποίους αναφέρονται.

(μονάδες 10)

β) in hibernis multis: να μετατραπεί το επίθετο σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΟ

**α)** Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis;

**β)** Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatīnum, deligere constituit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

**A.** Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

**B.2.** Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δύο λέξεις της νέας ελληνικής που προτείνονται στη στήλη Β, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| ΣΤΗΛΗ Α     | ΣΤΗΛΗ Β                         |
|-------------|---------------------------------|
| 1.hibernis  | i.εκχιονιστικός<br>ii.εύσχημος  |
| 2.verbis    | i.ρήση<br>ii.βορράς             |
| 3.vulnere   | i.ουλή<br>ii.ολικός             |
| 4. dolore   | i.δουλικός<br>ii.δόλος          |
| 5. imperium | i.ιμπεριαλιστικός<br>ii.έμπυρος |

**Μονάδες 10**

**B.6.α)** Να σημειώσετε την ένδειξη Χ στο οικείο πλαίσιο, ανάλογα με το αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες:

|                                                                                                     | ΣΩΣΤΟ | ΛΑΘΟΣ |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|
| 1.hiemale: ειδικό απαρέμφατο, έμμεσο αντικείμενο του iubet                                          |       |       |
| 2.tribus: άμεσο αντικείμενο του imperat                                                             |       |       |
| 3.in Belgis: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο remanere                               |       |       |
| 4.frumentum: αντικείμενο του importare                                                              |       |       |
| 5.verbis:αφαιρετική του τρόπου στο admonet                                                          |       |       |
| 6.prope: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο esse                                            |       |       |
| 7.ex vulnere: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου που δηλώνει απομάκρυνση στο extrahit |       |       |
| 8.Tarquinius: έμμεσο αντικείμενο (σε δοτική) στο adimit                                             |       |       |
| 9.liber: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο populus μέσω του constituit                      |       |       |
| 10.Romanus: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο populus                                               |       |       |

(Μονάδες 10)

**B.6.β)** Να μετατρέψετε τις περιόδους από την ενεργητική σύνταξη στην παθητική (μονάδες 6) και να αιτιολογήσετε τη μορφή του ποιητικού αιτίου (μονάδες 4).

|                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------|
| I. Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. |
|                                                                          |
| II. (Brutus) populum concitat.                                           |
|                                                                          |

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ IX, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) In eā civitatē, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis.

β) Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatīnum, deligere constituit.

γ) Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur. Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια λατινική λέξη των κειμένων που σας δόθηκαν έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω νεοελληνικές λέξεις: τηλεόραση, ουλή, μεγαλόπνοος, ποινικολόγος, σαλτάρισμα.

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:

|                   |                       |
|-------------------|-----------------------|
| 1. libenter       | είναι ..... στο ..... |
| 2. aequitātis     | είναι ..... στο ..... |
| 3. dolōre         | είναι ..... στο ..... |
| 4. Equestribus    | είναι ..... στο ..... |
| 5. a mercatoribus | είναι ..... στο ..... |

(μονάδες 10)

β) «In eā civitatē [...] boni viri libenter leges servant» και «Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit»: στις παραπάνω κύριες προτάσεις να μετατρέψετε τα ρήματα σε απαρέμφατα, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στα υποκείμενά τους, ξεκινώντας για την πρώτη πρόταση με τη φράση «Cicero dicit» (μονάδες 6) και για τη δεύτερη με τη φράση «Homines narrant» (μονάδες 4).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XIV, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

i. Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui.

ii. Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

**A.** Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα στη Νέα Ελληνική.

**Μονάδες 20**

**B.2.** φάτσα, αμβροσία, ρίγος, πέλμα, λουτήρας: με ποιες λέξεις των δοθέντων κειμένων συγγενεύουν ετυμολογικά οι παραπάνω λέξεις της Νέας Ελληνικής; Να απαντήσετε συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

| Νεοελληνική λέξη: | Λατινική λέξη με ετυμολογική συγγένεια: |
|-------------------|-----------------------------------------|
|                   |                                         |
|                   |                                         |
|                   |                                         |
|                   |                                         |
|                   |                                         |

**Μονάδες 10**

**B.6.α)** Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παρακάτω όρων:

| Όροι:       | Συντακτική λειτουργία: |
|-------------|------------------------|
| in exercitu |                        |
| somno       |                        |

|       |  |
|-------|--|
| facie |  |
| lacte |  |
| vitae |  |

Μονάδες 10

**B.6.β)** Cum... horrenda, cum... gerit: να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών προτάσεων (Μονάδες 2), να προσδιορίσετε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται(4), καθώς και τη λειτουργία τους (4).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

#### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Cēpheus et Cassiope Andromedam filiam habent. Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat. Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!»

β) Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuīto dicto spem praeclāri triumphī animo praesumpsit.

#### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη της νέας ελληνικής που να έχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

| λατινική λέξη | ετυμολογικά συγγενής νεοελληνική λέξη |
|---------------|---------------------------------------|
| formā         |                                       |
| marīnam       |                                       |
| dedit         |                                       |
| triumphi      |                                       |
| animo         |                                       |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη συντακτική τους λειτουργία στη στήλη Β'. Πέντε στοιχεία στη στήλη Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'  | ΣΤΗΛΗ Β'                                                                            |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. filiam | i. ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα animadvertit.                            |
| 2. se     | ii. εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου ή της |



|             |                                                                                      |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|             | προέλευσης στο ρήμα<br>praesumpsit.                                                  |
| 3. esse     | iii. απρόθετη αφαιρετική του<br>εσωτερικού αναγκαστικού<br>αιτίου στο ρήμα comparat. |
| 4. nomine   | iv. κατηγορούμενο στο<br>Andromedam.                                                 |
| 5. ex dicto | v. αντικείμενο στο ρήμα habent.                                                      |
|             | vi. υποκείμενο στο ρήμα<br>animadvertit.                                             |
|             | vii. αντικείμενο στο ρήμα comparat<br>(άμεση ή ευθεία αυτοπάθεια).                   |
|             | viii. υποκείμενο στο ρήμα perierat.                                                  |
|             | ix. αφαιρετική της ιδιότητας στο<br>catellus.                                        |
|             | x. εμπρόθετος επιρρηματικός<br>προσδιορισμός της καταγωγής<br>στο ρήμα praesumpsit.  |

(Μονάδες 10)

β) «regia hostia deo placet!» και «omen accipio»: στις παραπάνω κύριες προτάσεις να μετατρέψετε τα ρήματα σε απαρέμφατα, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στα υποκείμενά τους, ξεκινώντας για την πρώτη πρόταση με τη φράση «Oraculum respondit» (μονάδες 6) και για τη δεύτερη με τη φράση «Pater Tertiae dixit» (μονάδες 4).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginenses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα.

**Μονάδες 20**

B. 2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α΄ μία από τις τρεις ελληνικές λέξεις της στήλης Β΄ που είναι ετυμολογικά συγγενής.

| Στήλη Α΄  | Στήλη Β΄   |
|-----------|------------|
| dux       | δούκισσα   |
|           | δικαστήριο |
|           | δοκιμασία  |
| superāvit | υπέρβαση   |
|           | έκβαση     |
|           | σύμβαση    |
| agro      | αγιότητα   |
|           | αγριότητα  |
|           | αγιογραφία |
| expedīvit | οροπέδιο   |
|           | παιδίατρος |
|           | παιδότοπος |

|        |          |
|--------|----------|
| bellum | μπελάς   |
|        | μπάλος   |
|        | ρέμπελος |

B. 6. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις λέξεις:

|                |                     |
|----------------|---------------------|
| vi             | είναι..... στο..... |
| cum elephantis | είναι..... στο..... |
| pavidus        | είναι..... στο..... |
| se             | είναι..... στο..... |
| annos          | είναι..... στο..... |

(μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε δύο (2) προτάσεις που δηλώνουν χρόνο (2Χ3 μονάδες) και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τον σύνδεσμο εισαγωγής (2Χ1 μονάδες) και την έγκλιση εκφοράς (2Χ1 μονάδες):

| Πρόταση | Σύνδεσμος εισαγωγής | εκφορά (έγκλιση) |
|---------|---------------------|------------------|
|         |                     |                  |
|         |                     |                  |

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit.

β) Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amabat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio».

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να διαγράψετε από τη στήλη Β τη λέξη που δεν συγγενεύει ετυμολογικά με τη λατινική λέξη της στήλης Α.

| A           | B                                                 |
|-------------|---------------------------------------------------|
| 1. septimus | i. Σεπτέμβριος<br>ii. Σεμινάριο<br>iii. Επτάχρονη |
| 2. modo     | i. Μοντέλο<br>ii. Μόδα<br>iii. Μοναξιά            |
| 3. pater    | i. πατρίδα<br>ii. πατρικός<br>iii. πατάτα         |
| 4. lacrimis | i. Δάκρυ<br>ii. Λακωνικότητα<br>iii. Δακρυσμένος  |
| 5. dedit    | i. Δώρο<br>ii. Δέμα                               |

|  |           |
|--|-----------|
|  | iii. Δίνω |
|--|-----------|

### Μονάδες 10

B.6. Από τις δύο κάθε φορά προτεινόμενες απαντήσεις να επιλέξετε τη σωστή.

- i. imperium: αντικείμενο στο perdit ή κατηγορούμενο στο perdit
- ii. Filius: αντικείμενο στο laedit ή υποκείμενο στο laedit
- iii. uxōris: επιθετικός προσδιορισμός στο Collatīni ή παράθεση στο Lucretiae
- iv. Illis: έμμεσο αντικείμενο στο aperit ή δοτική προσωπική στο aperit
- v. se: υποκείμενο στο interficit ή αντικείμενο στο interficit
- vi. esse: ειδικό απαρέμφατο ή τελικό απαρέμφατο
- vii. tristis: κατηγορούμενο στο tu ή κατηγορούμενο στο es
- viii. Mi: επιθετικός προσδιορισμός στο pater ή κλητική προσφώνηση
- ix. catellus: κατηγορούμενο στο Perierat ή υποκείμενο στο Perierat
- x. Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο ή επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο

### Μονάδες 20

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat.

β) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatīni laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε από τη στήλη B τη λέξη που συγγενεύει ετυμολογικά με τη λατινική λέξη της στήλης A.

| A              | B                              |
|----------------|--------------------------------|
| 1. epicus      | i. ιππικός<br>ii. επικολυρικός |
| 2. septendecim | i. δεκάχρονος<br>ii. σεντόνι   |
| 3. tenēbat     | i. τανάλια<br>ii. τέλος        |
| 4. modo        | i. μουντός<br>ii. μοντελισμός  |
| 5. femina      | i. φορά<br>ii. φεμινίστρια     |

**Μονάδες 10**

B.6. α) Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα Αντικείμενα των Ρημάτων που δίνονται:

| ΡΗΜΑΤΑ | ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ |
|--------|-------------|
|--------|-------------|

|               |  |
|---------------|--|
| 1. possidēbat |  |
| 2. perdit     |  |
| 3. laedit     |  |
| 4. inveniunt  |  |
| 5. aperit     |  |

(Μονάδες 10)

β) Η αυτοπάθεια στα Λατινικά εκφράζεται είτε με την κτητική αντωνυμία suus-a-um είτε με την προσωπική se. Η κτήση χωρίς αυτοπάθεια στο γ' πρόσωπο εκφράζεται με τις πλάγιες πτώσεις της αντωνυμίας is, ea, id.

Να εντοπίσετε στα παραπάνω αποσπάσματα τρεις περιπτώσεις αυτοπάθειας και δύο περιπτώσεις κτήσης χωρίς αυτοπάθεια.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XI, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginienses eum in Africam revocavērunt.

γ) Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur. Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια λατινική λέξη των κειμένων που σας δόθηκαν έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω νεοελληνικές λέξεις: σερβίτσιο, δεσπότης, εμπόδιο, νεκρομαντεία, οινομαγειρείο.

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους της α' στήλης και να προσδιορίσετε και τον όρο στον οποίο αναφέρονται:

| Λέξη στο κείμενο<br>Α' στήλη | Συντακτική λειτουργία | Όρος που προσδιορίζεται |
|------------------------------|-----------------------|-------------------------|
| Legum (το πρώτο)             |                       |                         |
| liberi                       |                       |                         |
| magistratus (το δεύτερο)     |                       |                         |
| cum potestate                |                       |                         |
| rē                           |                       |                         |

(Μονάδες 10)

β) «In agro Falerno» «Equestribus proeliis»

Στις παραπάνω εκφράσεις, αφού εντοπίσετε τους ομοιόπτωτους επιθετικούς προσδιορισμούς και τον όρο που προσδιορίζουν (μονάδες 4), να τους μετατρέψετε σε



δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο κάθε φορά όρο, τον οποίο θα αντιγράψετε (μονάδες 6).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat.

β) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε ποια νεοελληνική λέξη από το ζεύγος των λέξεων που σας δίνεται στη στήλη Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄    | ΣΤΗΛΗ Β΄                          |
|-------------|-----------------------------------|
| 1. multos   | i. μαλλιαρός<br>ii. μάλιστα       |
| 2. agros    | i. αγρανάπαυση<br>ii. καλλιέργεια |
| 3. septimus | i. εβδομάδα<br>ii. εφαλτήριο      |
| 4. modo     | i. μαντινάδα<br>ii. μοντελισμός   |
| 5. vulnere  | i. ολίσθημα<br>ii. ουλή           |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Και στα δύο κείμενα να εντοπίσετε πέντε εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να τους καταγράψετε στον ακόλουθο πίνακα.

| Εμπρόθετος<br>προσδιορισμός | Επιρρηματική σχέση που<br>δηλώνεται | Όρος στον οποίο αναφέρεται |
|-----------------------------|-------------------------------------|----------------------------|
| 1.                          |                                     |                            |
| 2.                          |                                     |                            |
| 3.                          |                                     |                            |
| 4.                          |                                     |                            |
| 5.                          |                                     |                            |

(Μονάδες 10)

β) Να μετατρέψετε τη σύνταξη των παρακάτω περιόδου λόγου σε παθητική (υποκείμενα: μονάδες 2, κατηγορούμενο: μονάδες 2, ποιητικά αίτια: μονάδες 4, ρήματα: μονάδες 2).

Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt.

Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Lex enim est fundamentum libertātis, fons aequitātis. Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

β) Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginienses eum in Africam revocavērunt.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δύο λέξεις της νέας ελληνικής που προτείνονται στη στήλη Β, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| ΣΤΗΛΗ Α         | ΣΤΗΛΗ Β                      |
|-----------------|------------------------------|
| 1. legibus      | i. διαλογή<br>ii. ευλύγιστος |
| 2. mente        | i. μένος<br>ii. μάντις       |
| 3. civitas      | i. κοίτη<br>ii. κειμήλιο     |
| 4. cladem       | i. κλίμα<br>ii. κλάσμα       |
| 5. revocaverunt | i. επικός<br>ii. βοή         |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να σημειώσετε την ένδειξη Χ στο οικείο πλαίσιο, ανάλογα με το αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες:

|                                                                                                      | ΣΩΣΤΟ | ΛΑΘΟΣ |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|
| 1.libertatis: γενική υποκειμενική στο fundamentum                                                    |       |       |
| 2.fons: κατηγορούμενο του υποκειμένου (lex) μέσω του συνδετικού ρήματος est (ασύνδετο σχήμα)         |       |       |
| 3.sine mente: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει έλλειψη, εξαίρεση στο εννοούμενο ρήμα (non stant) |       |       |
| 4.ministri: υποκείμενο στο συνδετικό ρήμα sunt                                                       |       |       |
| 5.esse: αντικείμενο του ρήματος possumus και τελικό απαρέμφατο                                       |       |       |
| 6.corpias: αντικείμενο στα profligavit και delevit                                                   |       |       |
| 7.ravidus: επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού στο ρήμα audivit, αναφέρεται στο populus            |       |       |
| 8.Falerno: ομοιόπτωτος,επιθετικός προσδιορισμός στο agro                                             |       |       |
| 9.ex insidiis: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο expedit                                   |       |       |
| 10. Fabii Maximi: γενική αντικειμενική στο insidiis                                                  |       |       |

(Μονάδες 10)

**B.6.β)** In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit. Να δηλωθεί ο συντακτικός ρόλος της αντωνυμίας se στην πρόταση (μονάδες 2)και να προσδιοριστεί το συντακτικό φαινόμενο που εκφράζεται με τη χρήση της (μονάδες 4).Να αντικαταστήσετε τον όρο Hannibal με την αντωνυμία ego και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να δηλωθεί το ίδιο συντακτικό φαινόμενο για το α' πρόσωπο (μονάδες 4).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ X, ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

β) Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginenses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε ποια από τις τρεις λέξεις που σας δίνονται στη στήλη Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄     | ΣΤΗΛΗ Β΄                          |
|--------------|-----------------------------------|
| 1. moenia    | αερόβιος, αεροπλάνο, αεράμυνα     |
| 2. fine      | φιναλίστ, φιάλη, φιγουράρω        |
| 3. caelo     | σιαμαίος, σιέλ, σιαγόνα           |
| 4. expedīvit | εμβάθυνση, εμπόδιο, εμβαδόν       |
| 5. complēvit | αναπλήρωση, αναβάθμιση, ανάπλευση |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να εντοπίσετε από το πρώτο απόσπασμα «Post trecentos annos ... in caelo accipies» τους εμπρόθετους προσδιορισμούς ανάλογα με το είδος τους και να τους τοποθετήσετε στον πίνακα που ακολουθεί, εντοπίζοντας και τη λέξη από την οποία εξαρτώνται.

| Εμπρόθετοι προσδιορισμοί                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------|
| 1. εμπρόθετος προσδιορισμός της καταγωγής είναι .....στο .....                   |
| 2. εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο είναι ..... στο .....             |
| 3. εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου (χρονική ακολουθία) είναι ..... στο ..... |
| 4. εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης είναι ..... στο .....                 |
| 5. εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου/εμπρόθετος προσδιορισμός σε θέση          |

|                                      |
|--------------------------------------|
| κατηγορουμένου είναι ..... στο ..... |
|--------------------------------------|

(μονάδες 10)

β) «Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit» και «In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit»: στις παραπάνω φράσεις να αντικαταστήσετε τις αντωνυμίες suo και se με την κατάλληλη πτώση της αντωνυμίας is, ea, id (μονάδες 6) και να εντοπίσετε τη νοηματική διαφορά που προκύπτει (μονάδες 4).

(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ VII

### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.

β) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nerviis hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventāre audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis; hostes enim de collibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη στη Νέα Ελληνική που είναι ετυμολογικά συγγενής με τις παρακάτω λατινικές λέξεις: gelidā, miseriae, contra, repugnat, possunt.

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να εντοπίσετε στο απόσπασμα «Ex quibus quattuor... perpetrāre possunt» πέντε όρους με επιρρηματική σημασία -εμπρόθετους ή απρόθετους- που συντάσσονται με αφαιρετική πτώση και να σημειώσετε στον ακόλουθο πίνακα τη συντακτική τους λειτουργία:

| Όροι που συντάσσονται με αφαιρετική (εμπρόθετοι ή απρόθετοι) | Συντακτική λειτουργία |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------|
| 1. ....                                                      | είναι ..... στο ..... |
| 2. ....                                                      | είναι ..... στο ..... |
| 3. ....                                                      | είναι ..... στο ..... |
| 4. ....                                                      | είναι ..... στο ..... |
| 5. ....                                                      | είναι ..... στο ..... |

(μονάδες 10)

β) «[...] et tribus imperat in Belgis remanēre» και «Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet»: στην πρώτη από τις παραπάνω φράσεις να αντικαταστήσετε το ρήμα imperat με το iubet και στη δεύτερη το iubet με το imperat, επιφέροντας τις απαραίτητες αλλαγές που σχετίζονται με τη σύνταξη των παραπάνω ρημάτων (μονάδες 4+6).



(μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit .

β) L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?».

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα δοθέντα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δύο λέξεις της νέας ελληνικής που προτείνονται στη στήλη Β, με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής.

| ΣΤΗΛΗ Α     | ΣΤΗΛΗ Β                        |
|-------------|--------------------------------|
| 1. modo     | i. τρόπος<br>ii. μόδα          |
| 2. perdit   | i. καταδότης<br>ii. περνώ      |
| 3. vesperum | i. εσπερινός<br>ii. νυχτερινός |
| 4. parvula  | i. παύρος<br>ii. μεγάλος       |
| 5. cucurrit | i. κουρδίζω<br>ii. κουρσάρος   |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να σημειώσετε την ένδειξη Χ στο οικείο πλαίσιο, ανάλογα με το αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες:

|                                                                  | ΣΩΣΤΟ | ΛΑΘΟΣ |
|------------------------------------------------------------------|-------|-------|
| 1.regum: γενική υποκειμενική στα septimus και ultimus            |       |       |
| 2.modo: αφαιρετική του τρόπου στο perdit                         |       |       |
| 3. uxōris: επεξήγηση στο Lucretiae                               |       |       |
| 4.maestam: κατηγορούμενο του αντικειμένου eam μέσω του inveniunt |       |       |
| 5.cultro: αφαιρετική του τρόπου στο interficit                   |       |       |
| 6.rege: παράθεση στο Perse.                                      |       |       |
| 7.filiae: άμεσο αντικείμενο στο dedit                            |       |       |
| 8.tristiculam: κατηγορούμενο στο eam μέσω του animadvertit       |       |       |
| 9.meae: επιθετικός προσδιορισμός στο Tertia                      |       |       |
| 10.tibi: δοτική προσωπική κτητική στο accidit                    |       |       |

(Μονάδες 10)

**B.6.β)** Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit.

Να διακρίνετε τις προτάσεις στην παραπάνω περίοδο λόγου και να τις γράψετε (μονάδες 3). Να αναγνωρίσετε το είδος της πρώτης πρότασης, να γράψετε και να δικαιολογήσετε τον σύνδεσμο εισαγωγής (μονάδες 3), την εκφορά και τη λειτουργία της (μονάδες 4).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

A. i. Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit.

ii. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praeclari triumphi animo praesumpsit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Για καθεμιά από τις παρακάτω νεοελληνικές λέξεις, να εντοπίσετε μια ετυμολογικά συγγενή τους λατινική λέξη από τα κείμενα, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

| Λατινικές Λέξεις | Λέξεις με ετυμολογική συγγένεια |
|------------------|---------------------------------|
|                  | εβδομηκοστός                    |
|                  | μοντέλο                         |
|                  | θηλαστικό                       |
|                  | δάκρυ                           |
|                  | θριαμβευτικός                   |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των ρημάτων του αποσπάσματος «Perierat... praesumpsit» του δεύτερου κειμένου, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

| Ρήματα | Υποκείμενα |
|--------|------------|
|        |            |
|        |            |
|        |            |

|  |  |
|--|--|
|  |  |
|  |  |

Μονάδες 10

**B.6. β)** Tum pater Tertiae dixit «omen accipio»: να ξαναγράψετε την περίοδο, τρέποντας το ρήμα accipio σε ειδικό απαρέμφατο (Μονάδες 4). Να δώσετε προσοχή στο υποκείμενο του απαρεμφάτου (4) και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές στην περίοδο (2).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ IX

i) Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

ii) Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatīnum, deligere constituit.

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα στη Νέα Ελληνική.

**Μονάδες 20**

B.2. Να επιλέξετε με ποια λέξη της Στήλης Β συγγενεύει ετυμολογικά η λατινική λέξη της Στήλης Α:

| A         | B                           |
|-----------|-----------------------------|
| magistrum | i. μαέστρος<br>ii. μανέστρα |
| templo    | i. τέμπο<br>ii. τέμπλο      |
| femina    | i. θήραμα<br>ii. θηλασμός   |
| vulnere   | i. ολικός<br>ii. ουλώδης    |
| punīre    | i. ποινή<br>ii. πονηρός     |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο των παρακάτω όρων, συμπληρώνοντας τον πίνακα:

|      |                       |
|------|-----------------------|
| Όροι | Συντακτική Λειτουργία |
|------|-----------------------|

|           |                     |
|-----------|---------------------|
| agros     | είναι..... στο..... |
| tenerum   | είναι..... στο..... |
| delictum  | είναι..... στο..... |
| Tarquinio | είναι..... στο..... |
| Liber     | είναι..... στο..... |

Μονάδες 10

**B.6.β)** «Multos in illis locis agros possidēbat», «Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit»: στις προτάσεις αυτές, να εντοπίσετε έναν επιθετικό προσδιορισμό για το ουσιαστικό agros κι έναν για το ουσιαστικό dolōre (4) και να τρέψετε έπειτα και τους δυο προσδιορισμούς στις αντίστοιχές τους δευτερεύουσες προτάσεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές (6).

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΥ

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit . Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punīre parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinius Collatīnum, deligere constituit.

β) Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit. Paucis post diēbus res ipsa fidem somnii confirmāvit. Nam Octaviānus supplicio capitis eum adfēcit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να διαγράψετε όποια από τις νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β΄ δεν έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λατινική λέξη της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄ | ΣΤΗΛΗ Β΄                             |
|----------|--------------------------------------|
| femina   | φεμινισμός, φινάλε, θηλαστικό        |
| vulnere  | ολοκληρωμένος, ουλή, επούλωση        |
| punīre   | ποινικολόγος, ποινολόγιο, πινακοθήκη |
| homine   | ουμανιστής, οινοποιείο, ανθρωπότητα  |
| dedit    | πατριδολάτρης, παράδοση, προδότης    |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, αναγνωρίζοντας τη συντακτική λειτουργία κάθε λέξης και τον όρο που προσδιορίζει

| Λέξη κειμένου | Συντακτική λειτουργία | Όρος που προσδιορίζεται |
|---------------|-----------------------|-------------------------|
| ex vulnere    |                       |                         |
| Tarquinio     |                       |                         |
| Liber         |                       |                         |
| eandem(que)   |                       |                         |
| somnii        |                       |                         |



(Μονάδες 10)

β) Στο απόσπασμα του α' κειμένου «*Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit*» και στο απόσπασμα του β' κειμένου «*Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit*» να εντοπίσετε τον όρο που δηλώνει άμεση αυτοπάθεια (μονάδες 2) και να αναφέρετε και το συντακτικό ρόλο αυτού του όρου (μονάδες 2). Στη συνέχεια να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να δηλώνεται η άμεση αυτοπάθεια με τον μεσοπαθητικό τύπο του ρήματος μόνο στο α' απόσπασμα (μονάδες 6 ).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

### ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

#### ΚΕΙΜΕΝΑ

α) Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat; puellam videt et stupet formā puellae. Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat. Cēpheus, Cassiope et incolae Aethiopiae valde gaudent.

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt. Quia ille metum exercitus Rōmāni vicerat, imperātor adversarios vincere potuit!

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε με ποια λατινική λέξη της στήλης Α΄ έχει ετυμολογική συγγένεια η ελληνική λέξη που δίνεται στη στήλη Β΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄     | ΣΤΗΛΗ Β΄     |
|--------------|--------------|
| i. metum     | μοτοποδήλατο |
| ii. movet    |              |
| i. videt     | ιδεατός      |
| ii. advolat  |              |
| i. stellārum | αποκατάσταση |
| ii. statu    |              |
| i. adligat   | παραδοτέος   |
| ii. dedērunt |              |
| i. pugnam    | πυγμαχία     |
| ii. potuit   |              |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Στο α΄ απόσπασμα να βρείτε τη συντακτική λειτουργία των ουσιαστικών που τίθενται σε γενική και αφαιρετική πτώση, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα (1 μονάδα η συντακτική λειτουργία, από 0,5 μονάδα ο εντοπισμός και η λέξη από όπου εξαρτάται κάθε τύπος):

| ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ Ή<br>ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ | ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ |
|--------------------------------------------|-----------------------|
| 1.                                         | είναι ..... στο.....  |
| 2.                                         | είναι ..... στο.....  |
| 3.                                         | είναι ..... στο.....  |
| 4.                                         | είναι ..... στο.....  |
| 5                                          | είναι ..... στο.....  |

Μονάδες 10

β) «Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat» και «Perseus hastā beluam delet et Andromedam liberat». Να εξαρτήσετε τις παραπάνω προτάσεις από τη φράση «Romani narrant», κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

Μονάδες 10

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XI

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant.

β) Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη της νέας ελληνικής που να έχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

| λατινική λέξη | ετυμολογικά συγγενής νεοελληνική λέξη |
|---------------|---------------------------------------|
| hibernis      |                                       |
| verbis        |                                       |
| audio         |                                       |
| superāvit     |                                       |
| copias        |                                       |

**Μονάδες 10**

B.6.α.) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη συντακτική τους λειτουργία στη στήλη Β'. Τρία στοιχεία στη στήλη Β' περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α'              | ΣΤΗΛΗ Β'                                                                                         |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. propter<br>inopiam | i. τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα imperat.                                              |
| 2. remanēre           | ii. εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο ρήμα conlocat. |
| 3. verbis             | iii. υποκείμενο στα ρήματα superāvit και expugnāvit.                                             |

|         |                                                                   |
|---------|-------------------------------------------------------------------|
| 4. dux  | iv. αφαιρετική του εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο admonet.    |
| 5. quae | v. ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα imperat.               |
|         | vi. υποκείμενο στο ρήμα seiungunt.                                |
|         | vii. απρόθετη αφαιρετική οργανική του τρόπου στο ρήμα admonet.    |
|         | viii. ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός παράθεση στο Hannibal. |

(Μονάδες 10)

β) «Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat», «Hostes adventare audio»: στις παραπάνω κύριες προτάσεις να μετατρέψετε τα ρήματα σε απαρέμφατα, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στα υποκείμενά τους, ξεκινώντας για την πρώτη πρόταση με τη φράση «Sallustius tradit» (μονάδες 4 : 2 μονάδες υποκείμενο + 2 μονάδες το απαρέμφατο) και για τη δεύτερη με τη φράση «Caesar dicit» (μονάδες 6 : 3 μονάδες υποκείμενο + 3 μονάδες απαρέμφατο).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ XIII, ΜΑΘΗΜΑ XV

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberāles artes Galli aditum ad illustrem illam Pauliānam victoriam dedērunt. Quia ille metum exercitus Rōmāni vicerat, imperātor adversarios vincere potuit!

β) Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur. Vinum a mercatoribus ad se importāri non sinunt quod eā rē, ut arbitrantur, remollescunt homines atque effeminantur.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να εντοπίσετε ποια νεοελληνική λέξη από το ζεύγος των λέξεων που σας δίνεται στη στήλη Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με καθεμιά από τις λατινικές λέξεις της στήλης Α΄.

| ΣΤΗΛΗ Α΄    | ΣΤΗΛΗ Β΄                             |
|-------------|--------------------------------------|
| 1. caeli    | i. σιελογόνος<br>ii. σιέλ            |
| 2. lunaeque | i. λευκοντυμένη<br>ii. λαπαροσκόπηση |
| 3. modo     | i. μοδίστρα<br>ii. μάντρα            |
| 4. necisque | i. νεποτισμός<br>ii. νεκρομαντείο    |
| 5. pedibus  | i. παιδίατρος<br>ii. πέδιλο          |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Να εντοπίσετε πέντε ονοματικούς ετερόπτωτους προσδιορισμούς σε πτώση γενική στο α΄ απόσπασμα «Tum Sulpicius Gallus... vincere potuit!» και να τους

μεταφέρετε στην στήλη α΄ του παρακάτω πίνακα (μονάδες 5). Στη συνέχεια να δηλώσετε στη στήλη β΄ τη συντακτική θέση του ετερόπτωτου προσδιορισμού (μονάδες 0,5 κάθε προσδιορισμός) και τέλος στη στήλη γ΄ να καταγράψετε τον όρο στο οποίο αναφέρεται κάθε προσδιορισμός (μονάδες 0,5 κάθε όρος).

| Στήλη α΄                                                      | Στήλη β΄                                            | Στήλη γ΄                                                |
|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| Ονοματικοί<br>Ετερόπτωτοι<br>προσδιορισμοί σε<br>πτώση γενική | Συντακτική θέση του<br>ετερόπτωτου<br>προσδιορισμού | Όρος στον οποίο αναφέρεται<br>ετερόπτωτος προσδιορισμός |
| 1.                                                            |                                                     |                                                         |
| 2.                                                            |                                                     |                                                         |
| 3.                                                            |                                                     |                                                         |
| 4.                                                            |                                                     |                                                         |
| 5.                                                            |                                                     |                                                         |

(Μονάδες 10)

β) Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη στην παρακάτω περίοδο λόγου σε ενεργητική (υποκείμενο: μονάδες 2, αντικείμενο: μονάδες 2, κατηγορούμενο: μονάδες 2, επιθετικοί προσδιορισμοί : μονάδες 2, ρήμα: μονάδες 2).

erhippiōrum usus res turpis et iners habētur (a Germanis).

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**

## ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ IX

### ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Silius Italicus, poēta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Gloriae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

β) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt.

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική τα αποσπάσματα.

**Μονάδες 20**

B.2. Να βρείτε μία λέξη της νέας ελληνικής που να έχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

| λατινική λέξη | ετυμολογικά συγγενής νεοελληνική λέξη |
|---------------|---------------------------------------|
| multos        |                                       |
| agros         |                                       |
| magistrum     |                                       |
| Monumentum    |                                       |
| pater         |                                       |

**Μονάδες 10**

B.6.α) Στα αποσπάσματα «Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat» και «Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni laedit» να εντοπίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς και να τους μεταφέρετε στην στήλη α' του παρακάτω πίνακα (μονάδες 5). Στη συνέχεια να δηλώσετε στη στήλη β' τη συντακτική λειτουργία του ομοιόπτωτου προσδιορισμού (μονάδες 0,5 κάθε προσδιορισμός) και τέλος στη στήλη γ' να



καταγράψετε τον όρο στο οποίο αναφέρεται κάθε προσδιορισμός (μονάδες 0,5 κάθε όρος).

| Στήλη α΄                                   | Στήλη β΄                                                          | Στήλη γ΄                                                |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| Ονοματικοί<br>ομοιόπτωτοι<br>προσδιορισμοί | Συντακτική θέση του<br>ομοιόπτωτου<br>ονοματικού<br>προσδιορισμού | Όρος στον οποίο αναφέρεται<br>ομοιόπτωτος προσδιορισμός |
| 1.                                         |                                                                   |                                                         |
| 2.                                         |                                                                   |                                                         |
| 3.                                         |                                                                   |                                                         |
| 4.                                         |                                                                   |                                                         |
| 5.                                         |                                                                   |                                                         |

(Μονάδες 10)

β) Στις παρακάτω περιόδους λόγου πρώτα να εντοπίσετε τη λέξη/τις λέξεις όπου υπάρχει αυτοπάθεια (άμεση αυτοπάθεια) (μονάδες 4) και κτήση χωρίς αυτοπάθεια (μονάδες 2). Στην συνέχεια στην περίπτωση της κτήσης χωρίς αυτοπάθεια να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να δηλωθεί κτήση με αυτοπάθεια (μονάδες 4)

Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat.

Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucrētiae, uxōris Collatīni laedit.

(Μονάδες 10)

**Μονάδες 20**